

עֲזְרֵי מַעַם הַשָּׁם עוֹשֶׂה שְׁמַיִם וָאָרֶץ

סֵפֶר

זֹהַר חֲדָשׁ

הַשָּׁלֹם וְהַמִּנְקֵד
עַל חֲמִשָּׁה חֲמִשֵּׁי תוֹרָה

מִהַתְנָא הָאֱלֹקִי
רַבֵּן שְׁמַעוֹן בֶּר יוֹחָאי זִיע"א

אִיכָה

יוֹצֵא לְאוֹר עַל יְדֵי "מִפְעַל הַזֹּהַר הָעוֹלָמִי"
בַּעִיָּה "ק בֵּית שְׁמֹשׁ תוֹבֵב" א
חֲמִשָּׁה עֶשֶׂר בָּאֵב תש"ע לפ"ק

הוצאת:

שע"י "חברה מזכי הרבים העולמי" מפעל עולמי להצלת הדת

מיסודו של הגה"צ רבי שלום יהודה גראס
כ"ק מרן אדמו"ר מהאלמין שליט"א
רחוב נחל לכיש 24/8 רמת בית שמש ארץ ישראל
טל: 054-843-6784 / פקס: 02-995-1300

MIFAL HAZOHAR HOILUMI
CIO CHEVREH MAZAKEI HARABIM HOILUMI
Under The Supervision Of Rabbi Sholom Yehuda Gross
The Head Of The Rabbinical Court Of Holmin
Cong. Of Holmin, Nachal Lachish 24/8
Ramat Beth Shemesh 99093, Israel
Tel: 054-843-6784 / fax: 02-995-1300
hazohar.com@gmail.com

מצוה גדולה לזכות את הרבים

ולפרסם ספרי הזוהר היומי
בבתי כנסיות, בבתי מדרשות, בשמחות, לכל החברים וידידים
ולכל אחד ואחד מישראל, לקרב הגאולה שלימה בב"א
וכל המזכה את הרבים זוכה לבנים צדיקים
ולכל ההבטחות הרשב"י זיע"א

כל הזכויות שמורות

ואין למכור או לסחור או לקבל רווח עבור הטקסט או חלקו
מותר ומצוה ללמוד ולזכות את הרבים בחינם בלבד

ניתן ל"מפעל הזוהר העולמי"

על ידי הרב הצדיק המקובל **הרב בניהו שמואלי** שליט"א
ראש ישיבת **"נהר שלום"** (רח' שילה 6 ירושלים)
לעילוי נשמת מורינו ורבינו הצדיק הקדוש
רבי **מרדכי** בן מרים **שרעב"י** זיע"א

רְקִיעָא דָא, נָטִיל בְּכָל יוֹמָא לְאַרְבַּע סְטָרִי
עֲלָמָא. וְכֵד נָטִיל, אֲרַעִיף מִלָּא דְחִי לְגו
גְּנֹתָא. וְאַתֵּינן בּוֹלְהוּ צְדִיקָא דְתַמּוֹן, וְאַסְתַּחֲיִין
בְּהֵהוּא מִלָּא, וְאַזְהִרֵן בְּזוֹהַר הָרְקִיעַ, וְאַעֲלִין קַמִּי
מְשִׁיחָא, וְלִקְמִי אֲבָהֵן, וְאַדָּם הָרֵאשׁוֹן, וְלֹא אֶתִּיהִיב
לִי רִשׁוֹ לְמַנְדַּע בְּהוּ.

חֲלוֹן דְּבִסְטָר מַעֲרָב, מְשַׁנָּא מְכָל שְׂאָר חֲלוֹנִין,
בְּגוֹנוֹנִין וּבְנִהוּרִין. מִתַּתְחָמָא בְּאַרְבַּע אֲתוּוֹן
דְּשָׂמָא קֳדִישָׁא, דְּזַהֲרִין וְנִצְצִין עַל גְּבִי הַהוּא
חֲלוֹנָא. זִמְנִין אֲתַגְלִיין, זִמְנִין אֲתַטְמָרֵן. וְאַחֲזִי לִי
בְּאַתַּר חַד, בְּתוֹת שְׁל צְדִיקִים, בְּדֶרֶגֶין יִתִּיר עַל
בּוֹלְהוּ (ע"ב מִצָּתִי).

מדרש הנעלם איכה

שְׁלַחוּ לָהּ בְּנֵי בָּבֶל לְבְנֵי אֲרַעָא קֳדִישָׁא, לָן
יָאוֹת לְמַבְבִּי, לָן יָאוֹת לְמַעֲבַד הַסְפָּדָא עַל

לשון הקודש

הַחֲלוֹנוֹת, בְּגוֹנִים וּבְאוּרוֹת. מִתְחָם
בְּאַרְבַּע אוֹתִיּוֹת שֶׁל הַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ,
שׁוֹזְהִרִים וְנוֹצְצִים עַל גֵּב אוֹתוֹ הַחֲלוֹן.
לְפַעֲמִים מִתְגַּלִּים, לְפַעֲמִים נִסְתָּרִים.
וְהִירָאוּ לִי בְּמָקוֹם אֶחָד בְּתוֹת שְׁל צְדִיקִים
בְּדֶרֶגוֹת יִתְרוֹת עַל כָּלָם.

מדרש הנעלם על איכה

שְׁלַחוּ לָהֶם בְּנֵי בָּבֶל לְבְנֵי הָאָרֶץ

הָרְקִיעַ הַזֶּה נוֹסֵעַ בְּכָל יוֹם לְאַרְבַּעַת
צְדָדֵי הָעוֹלָם. וּכְשֶׁנוֹסֵעַ, מַרְעִיף מִל שֶׁל
חַיִּים לְתוֹךְ הַגֵּן. וּבָאִים כָּל הַצְדִיקִים שֶׁל
שָׁם, וְרוֹחֲצִים בְּאוֹתוֹ הַמַּל, וְזוֹהֲרִים בְּזוֹהַר
הָרְקִיעַ, וְנִבְגְּסִים לְפָנֵי הַמְּשִׁיחַ, וְלְפָנֵי
הָאֲבוֹת, וְאַדָּם הָרֵאשׁוֹן. וְלֹא נִתְּנָה לִי
רְשׁוֹת לְהַכִּיר אוֹתָם.

הַחֲלוֹן שֶׁבְּצֵד מַעֲרָב מְשַׁנָּה מְכָל שְׂאָר

חורבן בית אלהנא, על דאתבדרנא ביני
עממיא, (כמאן דפליח מעוון אחרנין) ואית לן למיפתח הספידא,
ולפרשא אלפ"א ביתא, דשלח מארי עלמא להספידא
דחורבן ביתיה.

שלחו לחו בני ארעא קדישא, יאות דאתון
אתבדרתון ביני עממיא, ואתון לבר
מארעא קדישא, ויאות לכו למבכי עליכו ועל
גרימיכו, דנפקתון מנהורא לחשוכא, בעבדא
דנפיק מבי מאריה. אבל אנן אית לן למבכי
ולמעבד הספידא, ולן שדר קודשא בריך הוא
ספרא דהספידא, דאנן בנהא דמטרוניתא, ואנן
מבני ביתה, וידעין יקרא דמארי עלמא. ולן יאות
למבכי, ולפרשא אינון אלפ"א ביתי".

לשון הקודש

מחוץ לארץ הקדושה, ונאה לכם לבכות
עליכם ועל עצמכם, שיצאתם מאור
לחשך כעבד שיצא מבית רבו. אבל אנו
יש לנו לבבות ולעשות הספד, ולנו שלח
הקדוש ברוך הוא ספר ההספד, שאנו
בני הנבירה, ואנו מבני ביתה, ויודעים
את כבודו של רבון העולם, ולנו ראוי
לבכות ולפרש אותם האלפ"א ביתי".

הקדושה: לנו מתאים לבבות, לנו ראוי
לעשות הספד על חרבן בית אלהינו, על
שהתפורנו בין העמים, (כמי שעובד עבודה זרה)
ויש לנו לפתח בהספד, ולפרש האלפ"א
ביתא ששלח רבון העולם להספד של
חרבן ביתו.

שלחו להם בני הארץ הקדושה: מתאים
שאתם התפורתם בין העמים, ואתם

וְאַנֹן יִתְמִין בְּלֹא אָבָא וְאִמָּא, וּמִסְתַּבְּלִין עֵינֵינוּ
 לְבוֹתְלֵי בֵּיתָא דְּאִימָנָא, וְהָא אֶתְחַרְבּ, וְלֹא
 אֲשַׁבְּחָנָא לָהּ. דִּהְיוּת יִנְקָא לֹן בְּכָל יוֹמָא, בְּיוֹמִין
 קִדְמָאִין, מִשְׁפִּירו דִּילָהּ. (בֵּין שְׁפִירו דְּמַעְסָה) וְהָיוּת נְחִימַת
 לֹן, וּמְמַלְלַת עַל לְבָנָא, בְּאִמָּא לְבָרָה. כְּמָה דְּאֵת
 אָמַר (ישעיה סו יג) בְּאִישׁ אֲשֶׁר אָמוּ תִנְחַמְנוּ וְגו'.

וְהֶשְׁתָּא אֶסְתַּבְּלֹן עֵינֵינוּ לְכָל סִטְר, וְאַתְר בֵּית
 מוֹתָבָא דְּאִימָנָא אֶתְבַּלְבֵּל, וְהָא אֶתְחַרְבּ.
 נְבַטֵּשׁ רִישָׁא לְבוֹתְלֵי בֵּיתָא וּמוֹתָבָה. מֵאן יִנְחֵם לֹן,
 וּמֵאן יִמְלִל עַל לְבָנָא, וְיִגִּין עֲלָנָא קָמִי מְלָכָא.

כִּד הָיוּן חָטְאן קָמִי אֲבוּנָא, וְסָלִיק רְצוּעָא
 לְאַלְקָאָה לֹן, אִיחֵי קִיִּימַת לְקָמֹן, וּמְקַבְּלַת
 מְלָקִיוּתָא דְּמְלָכָא, בְּגִין לְאַנָּא עֲלָנָא. כְּמָה דְּאֵת
 אָמַר (שם נג ה) וְהוּא מְחַלֵּל מִפְּשָׁעֵינוּ מְדָבָא

לשון הקודש

וּמְקוֹם בֵּית מוֹשְׁבָה שֶׁל אֲמֵנוּ הֶתְבַּלְבֵּל,
 וְהִנֵּה נַחֲרַב. נִכָּה הָרָאשׁ לְכַתְלֵי הַבֵּית
 וּמוֹשְׁבָה. מִי יִנְחֵם אוֹתָנוּ, וּמִי יִדְבֹּר עַל
 לְבָנוּ וְיִגִּין עֲלֵינוּ לְפָנֵי הַמֶּלֶךְ?

כְּשֶׁהָיוּ חוֹטְאִים לְפָנֵי אֲבוּנוּ, וּמַעֲלָה
 הָרְצוּעָה לְהַלְקוֹת אוֹתָנוּ, הִיא עֲמֻדָה
 לְפָנֵינוּ, וּמְקַבְּלַת הַמַּלְקוֹת שֶׁל הַמֶּלֶךְ כְּדִי
 לְהִגֵּן עֲלֵינוּ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שם נג) וְהוּא
 מְחַלֵּל מִפְּשָׁעֵינוּ מְדָבָא מַעֲוֹתֵינוּ כּו'.

וְאַנֹן יִתְּוִמִּים בְּלִי אָב וְאִם, וּמִסְתַּבְּלִים
 הָעֵינִים לְכַתְלֵי בֵּית אֲמֵנוּ – וְהִנֵּה נַחֲרַב,
 וְלֹא מִצָּאנוּ אוֹתָהּ. שְׁחִיתָהּ מְנִיקָה אוֹתָנוּ
 בְּכָל יוֹם בְּיָמִים הָרִאשׁוֹנִים מִהֵיכָּי שָׁלָה
 (בֵּין הֵיכָּי שֶׁל מַעֲיָה), וְהִיתָה מְנַחֶמֶת אוֹתָנוּ,
 וּמְדַבֶּרֶת עַל לְבָנוּ כְּאִם לְבָנָהּ, כְּמוֹ
 שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה סו) בְּאִישׁ אֲשֶׁר אָמוּ תִנְחַמְנוּ
 וְגו'.

וְכַעַת מִסְתַּבְּלוֹת הָעֵינִים לְכָל צַד,

מֵעֲזֹנֹתֵינוּ וּגו' וּבַחֲבֵרְתּוֹ נִרְפָּא לָנוּ. וְהִשְׁתָּא אִימָא
 לִית לָן, וְוִי לָן, וְוִי לָן, וְוִי לָכוּ. לָן יָאוּת לְמַבְכִּי,
 לָן יָאוּת לְמַסְפַּד, לָן יָאוּת לְפִתְרָא אֵינֹן מִילִין
 דְּמִרִירו, לְאוּדְעָא לְהוּ, לְאֵינֹן דִּידְעִין לְמַבְכִּי
 מִלִין דְּהֶסְפִּידָא.

נִקְרַב בְּכָל יוֹמָא לְגַבִּי עֲרָסָא דְאִימָנָא, וְלֹא
 נִשְׁבַּח לָהּ תַּמָּן. נִשְׁאֵל עֲלָהּ, לִית מָאן
 דִּישְׁבַּח עֲלָן. נִשְׁאֵל לְעֲרָסָא דִילָהּ, אֲתַבְּלָבְלָא.
 נִשְׁאֵל לְכוּרְסִיָא, נִפְלֵת. נִשְׁאֵל לְהִיכְלִין דִילָהּ,
 אוּמָאן אֵינֹן דִּלָּא יִדְעִין מִינָהּ. נִשְׁאֵל לְעַפְרָא,
 רְשִׁימוֹ דְּעַקְבָּתָא לִית תַּמָּן.

נִשְׁאֵל לְאִיגָרָא, הָא אִיגָרָא אֲתִיב לָן, דְּתַמָּן
 יִתְבָּה מְבַבְּה וּמִיִּלְלָת (עֲלָן) וְאִזְלָת מְבַבְּה,
 צוּנְחַת בְּקוּל מְרִירו עֲלָן, מֵאִיגָרָא לְאִיגָרָא. בְּמָה
 דְּאֵת אָמַר, (שם כב א) מַה לָּךְ אִפּוּא בִּי עֲלִית בְּלָךְ.

לשון הקודש

ובחברתו נרפא לנו. וכעת אין לנו אם.
 ווי וי לנו! וי לכם! לנו ראוי לבבות, לנו
 ראוי לספד, לנו ראוי לפתר אותם דברי
 מרירות, להודיעם לאותם שיודעים
 לבבות דברי הספד.

נשאל את הגג – הרי הגג משיב לנו,
 שישבה שם מבכה ומיללת (עלינו) והולכת
 מבכה, צונחת בקול של מרירות עלינו
 מגג לגג, כמו שנאמר (שם כב) מה לך אפוא

נקרב כל יום למטת אמנו – ולא נמצא
 אותה שם. נשאל עליה – אין מי
 שמשגיח עלינו. נשאל למטתה –

לַגְּנוֹת. נִשְׁאַל לְאוֹרְחִין וְשְׂבִילִין, בְּלָחוּ אֲמָרִין דְּשִׁמְעוּ
קָל מְרִירוֹ דְּבִכְיָה, דְּמִבְכָּה עַל בְּנֵהָ, וְלֹא יָדְעִין
לָאן אֶסְתַּלְקַת.

לָן יָאוֹת לְמִבְכֵּי, לָן יָאוֹת לְמִסְפַּד. נִנְשֵׁק עֲפָרָא
דְּרִגְלָהָא, נִנְשֵׁק אֶתֶר בִּי מוֹתָבָה, נִנְשֵׁק כּוֹתְלֵי
הַיִּכְלָא, וְנִבְכֵּי בְּמִרְרוֹ. אֲנִן נִפְתַּח בְּהֶסְפִּידָא,
דְּחִמִּינָן בְּכָל יוֹמָא כָּל הָאִי. נִבְכֵּי תְדִיר וְלֹא
אִיתְנִשֵּׁי מְרִירוֹ דְּבִכְיָה מִיָּנָן.

פְּתַחוּ אֵינְהוּ וְאֲמָרִי, אִיכָה יִשְׁבָּה בְּדָד הָעִיר,
כְּתִיב (דף קיא ע"א) (ישעיה כב ה) בִּי יוֹם מְהוּמָה
וּמְבוּסָה וּמְבוּכָה וּגו'. בִּי יוֹם. חֵד יוֹמָא אֵית
לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, רְחִימָא דְנִפְשֵׁיהָ, כְּלִילָא מְכָל
שְׂאָר יוֹמִין, שִׁית יוֹמִין כְּלִילָן בֵּיהּ, וְהוּא כְּלָלָא
דְּכָלָהּ. וְעַל דְּאֶסְגִּיאוֹ חוּבִין, אֶסְתַּלַּק לְעִילָא, לְבִי
עֲלֵמָא דְחִיִּין.

לשון הקודש

בְּכָל יוֹם כָּל זֶה. נִבְכָּה תְּמִיד וְלֹא נִשְׁכַּח
מְרִירוֹת הַבְּכִי מִעֲמֻנָּה.

פְּתַחוּ הֵם וְאֲמָרוּ, (איכה א) אִיכָה יִשְׁבָּה
בְּדָד הָעִיר. כְּתוּב (ישעיה כב) בִּי יוֹם מְהוּמָה
וּמְבוּסָה וּמְבוּכָה וּגו'. בִּי יוֹם, יוֹם אֶחָד יֵשׁ
לְקָדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, אֶהוּב נִפְשׁוֹ, כְּלוּל
מְכָל שְׂאָר הַיָּמִים. שְׂשֵׁה יָמִים כְּלוּלִים בּוֹ,
וְהוּא הַכָּלָל שֶׁל כָּלָם. וְעַל שֶׁהִתְרַבּוּ

כִּי עָלִית כֹּלֶךְ לַגְּנוֹת. נִשְׁאַל אֶת הַדְּרָכִים
וְהַשְּׂבִילִים – כָּלָם אֲמָרִים שֶׁשִּׁמְעוּ קוֹל
מְרִירוֹת שֶׁל בִּכְיָה שֶׁמִּבְכָּה עַל בְּנֵיהָ, וְלֹא
יודעים לָאן הֶסְתַּלְקָה.

לָנוּ רָאוּי לְבָכוֹת! לָנוּ רָאוּי לְסַפֵּד! נִנְשֵׁק
אֶת עֲפֶר רִגְלֶיהָ, נִנְשֵׁק אֶת מְקוֹם בֵּית
מוֹשְׁבָהּ, נִנְשֵׁק אֶת כְּתֵלֵי הַהִיכָל, וְנִבְכָּה
בְּמִרְרוֹת. אֲנוּ נִפְתַּח בְּהֶסְפַּד, שְׂרָאִינוּ

בְּדִין מִתְחֹזֶת שְׁפוּלֵי מִשְׁכָּנָא, קָם יוֹמָא דְמִרְרוּ,
 יוֹמָא דְבִכְיָה, יוֹמָא דְצַעֲרָא, יוֹמָא דְאִיקָרִי
 מִהוּמָה וּמְבוּסָה וּמְבוּכָה, וְעָאֵל בְּגוּ מִשְׁכָּנָא, וְשִׁיזִי
 וְסָאִיב. וְרַבּוּנָא דְמִשְׁכָּנָא, אִזֵּל וְעָרַק וְאֶתְתַּרְךָ מִגּוּ
 מוֹתָבִיָּה לְגוּ טוּרָא דְלִבְר, וּלְגוּ טוּרָא דְחָרוּב,
 וּבְמִשְׁכָּנָא (אשְׁמַצִּי) וְאֶתְחַרַּב.

לְבַתֵּר, נָחַת הָהוּא יוֹמָא עֵילָאָה, דְּאֶסְתֵּלֶק, שָׁאֵל
 עַל מִשְׁכָּנִיָּה, וְהָא אֶתְחַרַּב. עָאֵל וְאַשְׁגַּח
 עַל מְאָרֵי דְמִשְׁכָּנָא, מִטְרוּנִיתָא רְחִימָתָא דְנַפְשִׁיָּה,
 וְהִיא אֶתְתַּרְבַּת וְעָרַקְתָּ, וְכָל בְּנִינָה סְתִיר. בְּדִין
 שְׂאִרֵי לְמַגֵּי, גּוּעָא בְּתֵר גּוּעָא, בְּנִהִימוּ דְתַרְנַגּוּלָא
 עַל נוֹקְבִיָּה. הֲדָא הוּא דְבִתִּיב, (שם) מְקַרְקֵר קֵר,
 בְּנִהִימוּ דְתַרְנַגּוּלָא. קֵר, רַבּוֹן שְׁלִיטָא.

לשון הקודש

אַחַר כֵּךְ יָרַד אוֹתוֹ הַיּוֹם הָעֲלִיּוֹן
 שֶׁהִסְתַּלֵּק, שָׁאֵל עַל מִשְׁכָּנוֹ – וְהִנֵּה
 נִחְרַב. נִכְנָם וְהַשְׁגִּית בְּבַעֲלַת הַמִּשְׁכָּן,
 הַגְּבִירָה אֲהוּבַת נַפְשׁוֹ – וְהִיא גִרְשָׁה
 וּבִרְחָה, וְכָל בְּנִינָה סְתוּר. אִזֵּל הִתְחִיל
 לְבָכוֹת, בְּכִיָּה אַחֵר בְּכִיָּה, בְּנִהִמַּת
 הַתַּרְנַגּוּל עַל נִקְבָּתוֹ. זֶהוּ שְׁכָתוֹב (שם)
 מְקַרְקֵר קֵר, נִהִמַת הַתַּרְנַגּוּל. קֵר – הַרְבּוֹן
 הַשְּׁלִיט.

הַחֲטָאִים הִסְתַּלֵּק לְמַעְלָה, לְבֵית עוֹלָם
 הַחַיִּים.

אִזֵּל, מִתְחַת שְׁפוּלֵי הַמִּשְׁכָּן, קָם יוֹם שֶׁל
 מְרִירוֹת, יוֹם שֶׁל בְּכִיָּה, יוֹם שֶׁל צַעַר, יוֹם
 שֶׁנִּקְרָא מִהוּמָה וּמְבוּסָה וּמְבוּכָה. וְנִכְנָם
 לַתּוֹךְ הַמִּשְׁכָּן, וּמִכְלָה וּמַטְמָא. וְרַבּוֹן
 הַמִּשְׁכָּן הִלָּךְ וּבִרְחָ וְגִרְשָׁה מִתּוֹךְ מוֹשְׁבּוֹ
 לַתּוֹךְ הָהָר שְׁכָחוּן, וְלַתּוֹךְ הָהָר שְׁחָרוּב,
 וְהַמִּשְׁכָּן (הַשְּׁמַד) וְנִחְרַב.

וְשׁוּעַ אֶל הָהָר, עֶבֶד (שם) שׁוּעָה וְצוּחַ לְגִבִּי
טוֹרָא, דְּעָרְקַת תַּמָּן מִטְרוּנִיתָא. עֶבֶד שׁוּעַ
צוּחַ וְקָרִי בְּנֵהִימוֹ דְּבִכְיָה אִיכָה. אִיכָה רְחִימָתָא
דְּנַפְשָׁאִי, אִיכָה שְׁפִינָתִי שְׁלִימָתִי, אִיכָה יְחִידָתָא
דִּילִי, דְּאֶתְיַחְדָּא עִמִּי בִּיחודָא. אִיכָה דִּתְהִיית נִטְלָא
בְּכָל יוֹמָא, חֲמִשׁ וְעֶשְׂרִים אֲתוּנוֹן דִּיחודָא,
וְאֶתְקַרִּיאת כ"ה עַל דָּא.

אַחֲתִי בְּרַתִּי אִמִּי, לְאֵן אֲזִלַּת, לְאֵן פָּנִית לְמִיחָד.
אֲנִן דְּשִׁמְעִין בְּכָל יוֹמָא קַרְקוּרָא דָּא
דְּרַבּוּנָנָא, לָן יָאוּת לְמַבְכִּי, לָן יָאוּת לְמַסְפַּד, לָן
יָאוּת לְמַפְתַּח אִיכָה. אִיכָה יִשְׁבָּה בְּדָד וְגו'.

רַבִּי לְוִיטָם חֲזוּזָא פִּתַּח, (בראשית ג טו) וְאִיכָה אֲשִׁית
בִּינָךְ וּבִין הָאִשָּׁה וּבִין זֶרְעֶךָ. דְּבָבוּ סְגִי חוּה
מִן יוֹמָא דְּאֶתְבָּרִי עֲלִמָא, עַל עִילָה דְּעִיטָא דְּנַחֲשׁ,

לשון הקודש

אַחֲתִי בְּרַתִּי אִמִּי, לְאֵן הִלְכַת? לְאֵן פָּנִית
לְלַכַּת? אֲנִן שְׁשׁוּמְעִים בְּכָל יוֹם הַקְּרָקוֹר
חֲזוּה שֶׁל רַבּוּנָנּוּ, לָנוּ רָאוּי לְבָבוֹת, לָנוּ
רָאוּי לְסַפַּד, לָנוּ רָאוּי לְפִתַּח אִיכָה. אִיכָה
יִשְׁבָּה בְּדָד וְגו'.

רַבִּי לְוִיטָם חֲחֻזָּה פִּתַּח, (בראשית א) וְאִיכָה
אֲשִׁית בִּינָךְ וּבִין הָאִשָּׁה וּבִין זֶרְעֶךָ.
שְׁנָאָה רַבָּה הִיְתָה מִיּוֹם שֶׁנִּבְרָא הָעוֹלָם,

וְשׁוּעַ אֶל הָהָר, עֲשָׂה שׁוּעָה וְצוּחַ אֶל
הָהָר, שְׁלִשָּׁם בְּרַחַח הַגְּבִירָה. עֲשָׂה שׁוּעַ,
צוּחַ וְקוּרָא בְּנֵהִימָה שֶׁל בְּכִיָּה אִיכָה.
אִיכָה אַהוּבַת נַפְשִׁי, אִיכָה יוֹנָתִי שְׁלִמָתִי,
אִיכָה יְחִידָתִי, שְׁהֶתְיַחְדָּה עִמִּי בִּיחוד.
אִיכָה שְׁהִיית נִטְלָת בְּכָל יוֹם חֲמִשׁ
וְעֶשְׂרִים אוֹתִיוֹת הַיְחוד, וְנִקְרָאת עַל זֶה
כ"ה.

מִתְּהִיָּא שַׁעְתָּא דְּאַתְלָטִיָּא, אֶתְדַּחֲיָא מִקַּמִּי תִרְעָא
 דְּמַלְכָּא, וְהוּא כָּמִין תְּדִיר בֵּין גְּדָרִין דְּעֶלְמָא, בֵּין
 אֵינוֹן גְּדָרִין דְּאוּרִיָּתָא, כָּל אֵינוֹן דְּדָשִׁין בְּעֶקֶב,
 בְּאֵינוֹן גְּדָרִין, נָשִׁיד לֹון.

וְוִי דְּאַשְׁבַּח, וְוִי דְּנָשִׁיד. וְוִי עַל דְּבָבוּ בִּישָׂא
 דְּאַתְנָטִיר. עַל דְּבָבוּ בִּישָׂא דְּהִנּוּת לִיה בְּהִאי
 אִשָּׁה, דְּאַתְקַרֵּיא (משלי לא ל) אִשָּׁה יִרְאֵת ה'. דְּבָבוּ
 בִּישׁ נָטַר לָהּ מִן יוֹמָא דְּאַתְבָּרִי עֶלְמָא, עַד דְּתַבֵּר
 לָהּ בְּתַבִּירוֹ, לְמַשְׁבַּב לְעַפְרָא.

"אִיכָה" יִשְׁבָּה "בְּדָד" הָעִיר "רַבְתִּי" עָם "הִיתָה",
 תִּסְתַּכַּל בְּאַתְנוֹן דְּרִישׁ כָּל תִּיבָה וְתִיבָה,
 וְתִשְׁבַּח נָטִירוֹ דְּבָבוּ בִּישָׂא, דְּאַתְנָטִירָא, עַד
 דְּאַתְחַרַּב בִּי מִקְדָּשָׁא. אִיבָּה רַע"ה בְּרִישִׁי אֶתְנוֹן,
 אֶתְנָטִיר לָהּ לְהִתְחַיָּא אִשְׁתַּחֲלִיל, בְּתַבִּירוֹ דְּבִי
 מִקְדָּשָׁא, לְמַשְׁבַּב לְעַפְרָא.

לשון הקודש

שְׁהִיתָה לוֹ בְּאִשָּׁה חַוָּה, שְׁנַקְרָאָה אִשָּׁה
 יִרְאֵת ה'. שְׁנֵאָה רְעָה שְׁמֵר לָהּ מִיּוֹם
 שְׁנַבְרָא הָעוֹלָם, עַד שְׁשֻׁבֵּר אוֹתָהּ בְּשֻׁבֵּר,
 לְשֻׁבֵּב לְעַפְרָא.

"אִיכָה" יִשְׁבָּה "בְּדָד" הָעִיר "רַבְתִּי" עָם
 "הִיתָה" (אִיכָה א). הִסְתַּכַּל בְּאוֹתִיּוֹת שֶׁל
 רִאשׁ כָּל תַּבְּהָ וְתַבְּהָ, וְתִמְצָא שְׁמִירָה שֶׁל
 שְׁנֵאָה רְעָה, שְׁנִשְׁמָרָה עַד שְׁנַחֲרַב בֵּית

וְעַל הָעֵלָה שֶׁל עֲצַת הַנָּחָשׁ. מֵאוֹתָהּ
 הַשָּׁעָה שֶׁהִתְקַלָּל, נִדְּחָה מִלְּפָנֵי שַׁעַר
 הַמֶּלֶךְ, וְהוּא אוֹרֵב תְּמִיד בֵּין הַגְּדָרוֹת שֶׁל
 הָעוֹלָם, בֵּין אוֹתָם גְּדָרוֹת הַתּוֹרָה, כָּל
 אוֹתָם שְׂדֵשִׁים בְּעֶקֶב, בְּאוֹתָם הַגְּדָרוֹת
 נוֹשֵׁךְ אוֹתָם.

אוֹי שְׁמִצָּא, אוֹי שְׁנִשְׁךְ. אוֹי עַל הַשְׁנֵאָה
 הָרְעָה שְׁנִשְׁמָרָה, עַל הַשְׁנֵאָה הָרְעָה

הָדָא הוּא דְכָתִיב, "כֹּאֲלֻמָּנָה רַבָּתִי בְּגוֹיִם" שְׁרָתִי
 "בְּמַדִּינֹת" הִיָּתָה "לָמָּס, תִּקְרָא לְמַפְרַע
 בְּרִישֵׁי אֶתְנוּן, לָ"ה בְּשֹׁבֵר"ךְ. בְּתִבְרֹו דְבִי מִקְדָּשָׁא,
 בְּתִבְרֹו דְכְּנִישְׁתָּא דִישְׂרָאֵל, דְּכָבוּ בִישָׁא אַדְבִּיק
 לָ"ה בְּשֹׁבֵר"ךְ.

אִיכָה דְּאֶתְדַּבְּקַת לְהֵחִיָּא אִיכָה רָעָה דָּא, קָל
 דְּנַחֲשׁ, קָל מְרִירו דְּבִכְיָה בְּרִקִּיעִין. אֲלִין
 קָרָאן אִיכָה, וּמִסְטָרָא אַחֲרָא קָרָאן אִיכָה. הָדָא
 הוּא דְכָתִיב, (בראשית ג טו) וְאִיכָה אֲשִׁית בִּינְךָ וּבִין
 הָאִשָּׁה, בֵּין סִטְרָא דָּא, וּבִין סִטְרָא דָּא, אֶשְׁתַּבַּח
 שְׁמָא (תפ"ו) בְּחֶרְבֵּן בִּי מִקְדָּשָׁא. וּבִקְרָא קְדָמָא
 אֶתְרָשִׁים כֹּלָא לְמַנְדַּע דְּהָאִי כ"ה, אַדְבִּיק לָהּ אִיכָ"ה
 רָעָה, דְּנָטִיר לָהּ מִיּוֹמָא דְּאֶתְבְּרִי עֲלֻמָּא.

לשון הקודש

אִיכָה שְׁנִדְבָקָה לְאוֹתָהּ אִיכָה רָעָה הוּא,
 קוֹל הַנַּחֲשׁ, קוֹל מְרִירוֹת שֶׁל בְּכִיָּה
 בְּרִקִּיעִים. אֵלּוּ קוֹרְאִים אִיכָה, וּמַצֵּד אַחֵר
 קוֹרְאִים אִיכָה. זֶהוּ שְׁכָתוּב וְאִיכָה אֲשִׁית
 בִּינְךָ וּבִין הָאִשָּׁה. בֵּין הַצֵּד הַזֶּה, וּבִין
 הַצֵּד הַזֶּה, נִמְצָא הַשֵּׁם (שם) בְּחֶרְבֵּן בֵּית
 הַמִּקְדָּשׁ. וּבַפְּסוּק הָרִאשׁוֹן נִרְשָׁם הַכֹּל,
 לְדַעַת שֶׁכ"ה הוּא הַדְּבִיק אוֹתָהּ אִיכָ"ה
 רָעָה שְׁשֹׁמֵר לָהּ מִיּוֹם שְׁנִבְרָא הָעוֹלָם.

הַמִּקְדָּשׁ. אִיכָ"ה רָעָה בְּרִאשֵׁי הָאוֹתִיּוֹת
 נִשְׁמְרָה לָהּ לְאוֹתָהּ אִשֶּׁת חַיִּל, בְּשֹׁבֵרֹן
 שֶׁל בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, לְשֹׁכֵב לַעֲפָר.
 זֶהוּ שְׁכָתוּב (שם) "כֹּאֲלֻמָּנָה רַבָּתִי בְּגוֹיִם
 "שְׁרָתִי" בְּמַדִּינֹת" הִיָּתָה "לָמָּס. תִּקְרָא
 לְמַפְרַע בְּרִאשֵׁי הָאוֹתִיּוֹת – לָ"ה
 בְּשֹׁבֵר"ךְ. בְּשֹׁבֵרֹן שֶׁל בֵּית הַמִּקְדָּשׁ,
 בְּשֹׁבֵרֹנָהּ שֶׁל כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, שְׁשֹׁמָה
 רָעָה הַדְּבִיק לָ"ה בְּשֹׁבֵר"ךְ.

אִיכָה יֹשְׁבָה בְּדָד, רַבִּי הִרְבִּינִם פָּתַח, (שם פסוק כד) וַיִּגְרַשׁ אֶת הָאָדָם וַיֵּשְׁבֶן מִקֶּדֶם לְגֶן עֵדֶן. וַיִּגְרַשׁ אֶת, דָּא בְּנִסְתַּי יִשְׂרָאֵל. בְּחֶרְבֵן בִּי מִקֶּדְשָׁא, דְּאִתְתַּרְכַּת בְּתִירוּכִין, דְּאִשְׁתַּלַּחַת בְּשִׁלּוּחִין, בְּרִסְיָא דְּמִלְכָּא נִפְלַת.

וַיִּגְרַשׁ אֶת, דָּא בְּרִסְיָא דְּמִלְכָּא. וְוִי דְּאִתְתַּרְכַּת, וְוִי דְּנִפְלַת. הָאָדָם, הָהוּא דְּשָׁלִיט עַל בּוֹרְסִיָּא, דְּכִתִּיב בֵּיהּ (יחזקאל א כו) וְעַל דְּמוֹת הַכֶּסֶּף דְּמוֹת כְּמִרְאֵה אָדָם וְגו'. נִפְלַת בְּרִסְיָא, נִפַּל כֹּלָא.

וַיֵּשְׁבֶן, הָהוּא דְּתַרִּיד לְדָא, אֲשֶׁבִין וְאֲשֶׁרִי יִישׁוּבָא אַחֲרָא, בְּהִיפּוּכָא. בְּשַׁעְתָּא דְּאִתְחַרִּיב בִּי מִקֶּדְשָׁא, סָלִיק לְכָבוֹד עֵילָאָה לְעֵילָא, וְאַזְעִיר דְּיוֹקְנֵיהּ מִכְּמָה דְּהַוּוֹת. וְבוֹרְסִיָּא נָטִיל מִנִּיהּ וְאִתְפָּרַשׁ.

לשון הקודש

וְעַל דְּמוֹת הַכֶּסֶּף דְּמוֹת כְּמִרְאֵה אָדָם וְכו'. נִפְלָה הַכֶּסֶּף – נִפַּל הַכֹּל. וַיֵּשְׁבֶן – אוֹתוֹ שִׁגְרַשׁ אֶת זֶה, הַשֶּׁבִין וְהַשָּׂרָה יִשׁוּב אַחֵר בְּהִפּוּכוֹ. בְּשַׁעָה שֶׁנִּחְרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, סָלַק אֶת הַכְּבוֹד הַעֲלִיּוֹן לְמַעְלָה, וְהִמְעִיט דְּמוֹתוֹ מִכְּמוֹ שֶׁהָיָה, וְהַכֶּסֶּף נָסַע מִמֶּנּוּ וְנִפְרָד.

אִיכָה יֹשְׁבָה בְּדָד. רַבִּי הִרְבִּינִם פָּתַח, (בראשית א) וַיִּגְרַשׁ אֶת הָאָדָם וַיֵּשְׁבֶן מִקֶּדֶם לְגֶן עֵדֶן. וַיִּגְרַשׁ אֶת – זֶה בְּנִסְתַּי יִשְׂרָאֵל, בְּחֶרְבֵן בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, שֶׁנִּגְרְשָׁה בְּגִרוּשִׁין, שֶׁנִּשְׁלַחָה בְּשִׁלּוּחִין, כֶּסֶּף הַמֶּלֶךְ שֶׁנִּפְלָה. וַיִּגְרַשׁ אֶת – זֶה כֶּסֶּף הַמֶּלֶךְ. אוֹי שֶׁנִּגְרְשָׁה, אוֹי שֶׁנִּפְלָה. הָאָדָם, אוֹתוֹ שֶׁשּׁוֹלֵט עַל הַכֶּסֶּף, שֶׁכְּתוּב בּוֹ (יחזקאל א)

בְּכִיכּוֹל אֲשֶׁרִי לִגֹּן עֵדֶן עִם כְּרוּבִים לְתַתָּא,
וְאַתְּפַרֵּשׁ מִתְּהוּא כְּבוֹד עִילָאָה. וְאַשְׁרִי
לְתַהִיּא לַהֲט חֲתָרַב, לְמִיָּקָם בְּדוּכְתָּא דְרַפְנוּתִיָּה,
לְמִיטַר וְלְמִישָׁאב וְלְמִסְתִּיר, (נ"א וְלְמִסְחִי) תְּהוּא אוֹרַח
דְּאַנְגִיד מִעֵץ חַיִּים.

וְשִׁלְמָה מְלָכָא צִוּחַ וְאַמֵּר, (משלי ל כא) תַּחַת שָׁלוֹשׁ
רְגֵזָה אֶרֶץ וְגו' תַּחַת עֶבֶד כִּי יִמְלוֹךְ וְגו'
וְשִׁפְחָה כִּי תִירֶשׁ גְּבֻרָתָהּ. שִׁפְחָה לִּגֹּן, גְּבִירָתָהּ
לְבַר. אִיכָה יֵשְׁבָה בְּדָד, מֵאִי בְּדָד. כְּמָה דְאַתְּ
אָמַר, (ויקרא יג מו) בְּדָד יֵשֵׁב מַחוּץ לַמַּחֲנֶה מוֹשָׁבוֹ.

אִיכָה יֵשְׁבָה בְּדָד, ר' חֲנִינָאִי וְרַבִּנּוּן פְּתִי קָרָא
בְּאָדָם הָרֹאשׁוֹן. (בראשית ב טו) וַיִּקַּח ה' אֱלֹהִים
אֶת הָאָדָם וַיְנַיְחֵהוּ בִּגֵן עֵדֶן וְגו'. וַיִּקַּח, בְּמָה לְקַחוּ.
ר' חֲנִינָאִי אָמַר, לְקַחוּ בְּדַבָּרִים. כְּמָה דְאַתְּ

לשון הקודש

כו' וְשִׁפְחָה כִּי תִירֶשׁ גְּבֻרָתָהּ. הַשִּׁפְחָה
בְּכַנִּים, גְּבֻרָתָהּ בַּחוּץ. אִיכָה יֵשְׁבָה בְּדָד,
מָה זֶה בְּדָד? כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר בְּדָד יֵשֵׁב
מַחוּץ לַמַּחֲנֶה מוֹשָׁבוֹ.

אִיכָה יֵשְׁבָה בְּדָד, רַבִּי חֲנִינָאִי וְרַבִּנּוּן
פּוֹתְחִים הַפְּתוּב בְּאָדָם הָרֹאשׁוֹן. (בראשית ב)
וַיִּקַּח ה' אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם וַיְנַיְחֵהוּ בִּגֵן
עֵדֶן וְגו'. וַיִּקַּח, בְּמָה לְקַחוּ? רַבִּי חֲנִינָאִי

בְּכִיכּוֹל הַשָּׂרָה אֶת גֵּן הָעֵדֶן עִם
הַכְּרוּבִים לְמִטָּה, וְנִפְרַד מֵאוֹתוֹ הַכְּבוֹד
הָעֲלִיוֹן, וְהַשָּׂרָה אֶת אוֹתָהּ לַהֲט חֲתָרַב,
לְעַמֵּד בְּמָקוֹם גְּבֻרָתוֹ, לְשֹׁמֵר וְלְשָׂאב
וְלְהַסְתִּיר (ולרחץ) אוֹתָהּ הַדֶּרֶךְ שֶׁשׁוֹפֶעֶת
מִעֵץ חַיִּים.

וְשִׁלְמָה הַמֶּלֶךְ צִוּחַ וְאוֹמֵר, (משלי ל) תַּחַת
שָׁלוֹשׁ רְגֵזָה אֶרֶץ כו' תַּחַת עֶבֶד כִּי יִמְלוֹךְ

אָמַר (ויקרא ח ב) קַח אֶת אֶהֱרֹן. וְרַבְּנָן אָמְרוּ, לְקַחוּ בְּרוּחַ. בְּמָה דַּאתְּ אָמַר, (מ"ב ב ה) הַיּוֹם ה' לָקַח אֶת אֲדֹנֶיךָ מֵעַל רֹאשְׁךָ.

וַיִּנְיַחְהוּ בֶּגֶן עֶדֶן, בְּדִי לְהִיּוֹת לוֹ מְנוּחָה, לְדַעַת וּלְהַפִּיר הַחֲכָמָה וְהַתּוֹרָה. דָּאָמַר רַבִּי חֲנִינְאִי, הַתּוֹרָה לְמִדָּה הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְאָדָם. הִדָּא הוּא דְכֶתִיב, (איוב כח כז) אֲזִי רָאִיתִי וַיִּסְפְּרָה וְגו', וַיֹּאמֶר לְאָדָם. וְהָיוּ מִלְּאֲכֵי הַשָּׁרֵת מְקַלְסִין לְפָנָיו. עַד שְׂרָאָה סְמָא"ל בְּשָׁמַיִם, וְנִתְקַנָּא בּוֹ, וַיֵּרֶד מִן הַשָּׁמַיִם בְּדַמּוּת צֶלַע נָחֵשׁ. הִנָּחֵשׁ נִרְאָה, וְהִצֵּל עָלָיו, תְּקַפָּא וְחִילָא דִּילִיָּה.

קָרִיב הָהוּא נָחֵשׁ לְגַבִּי אֵיתָתָא, דִּדְעָתָא קִלָּה מִן הָאִישׁ. מִכָּאֵן דַּאֲתָתָא לָא אֲתַפְּתָת, אֶלָּא בְּאֲתָתָא אַחֲרָא. (בראשית ג א) וַיֹּאמֶר אֶל הָאִשָּׁה אַף כִּי

לשון הקודש

מִלְּאֲכֵי הַשָּׁרֵת מְקַלְסִים לְפָנָיו. עַד שְׂרָאָה סְמָא"ל בְּשָׁמַיִם, וְנִתְקַנָּא בּוֹ, וַיֵּרֶד מִן הַשָּׁמַיִם בְּדַמּוּת צֶלַע נָחֵשׁ. הִנָּחֵשׁ נִרְאָה, וְהִצֵּל עָלָיו, תְּקַפָּא וְחִילָא דִּילִיָּה. שְׁלוֹ.

קָרִיב אוֹתוֹ הִנָּחֵשׁ לְאִשָּׁה, שְׂדַעְתָּה קִלָּה מִן הָאִישׁ. מִכָּאֵן שְׂאִשָּׁה לָא מִתַּפְּתִית אֶלָּא בְּאִשָּׁה אַחֲרָת. (בראשית ג) וַיֹּאמֶר אֶל הָאִשָּׁה אַף כִּי אָמַר אֱלֹהִים, מִיָּד פִּתַּח

אָמַר, לְקַחוּ בְּדִבְרִים, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא ח) קַח אֶת אֶהֱרֹן. וְרַבְּנָן אָמְרוּ, לְקַחוּ בְּרוּחַ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (מלכים-ב ב) הַיּוֹם ה' לָקַח אֶת אֲדֹנֶיךָ מֵעַל רֹאשְׁךָ.

וַיִּנְיַחְהוּ בֶּגֶן עֶדֶן, בְּדִי לְהִיּוֹת לוֹ מְנוּחָה, לְדַעַת וּלְהַפִּיר הַחֲכָמָה וְהַתּוֹרָה. שְׂאָמַר רַבִּי חֲנִינְאִי, הַתּוֹרָה לְמִדָּה הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת הָאָדָם. וְהוּא שְׂכֶתוֹב (איוב כח) אֲזִי רָאִיתִי וַיִּסְפְּרָה וְגו', וַיֹּאמֶר לְאָדָם. וְהָיוּ

אָמַר אֱלֹהִים, מִיָּד פָּתַח בְּאֶף. מִהֲבֵא, דְּבִתְחִלַּת
דְּבָרָיו שֶׁל אָדָם נִכָּר מִי הוּא. כִּךְ הוּא פָּתַח בְּאֶף,
לְהוֹדִיעַ מִי הוּא.

נָטַל סִימָן זֶה, אִם תִּקְבֹּל, אִם לֹא תִקְבֹּל.
וְהַמְשִׁיכָה בְּדָבָרִים, עַד שֶׁפָּתְחָה בְּאוֹת מ"ם,
וְאָמְרָה (שם) מִכָּל עֵץ הִנֵּן אָכַל נֹאכֵל. מִיָּד נָטַל
הִנָּחַשׁ אוֹת מ', וַיֵּשֶׁם אוֹתָהּ עַל זְרוּעוֹ הַשְּׂמָאלִית,
וְהָיָה מִמֶּתִין עַל וַא"ו תִּי"ו מִפִּיָּה, כִּדִּי לְהִיּוֹת מו"ת
נִכּוֹן לִפְנֵיהֶם.

הִתְחִיל לְפִתּוּתָהּ, עַד דְּכֵתִיב, (שם פסוק ו) וַתֵּרָא
הָאִשָּׁה, בְּטַעֲמָא סְגִי וְתִקְיָה. מְלֻמֵּד,
שֶׁפָּרְחוּ הָאוֹתִיּוֹת וַא"ו תִּי"ו, וְסָלְקוּ לְהִתְחַבֵּר עִם
אוֹת מ"ם. וְאוֹת מ"ם הִיָּתָה עוֹלָה וַיּוֹרְדָתָּ, וְלֹא
הִיָּתָה מִתְחַבֶּרֶת (דף קיא ע"ב) עִמָּהֶם, עַד שֶׁנִּתְפַּתֶּת.

לשון הקודש

עַל וַא"ו תִּי"ו מִפִּיָּה, כִּדִּי לְהִיּוֹת מו"ת
נִכּוֹן לִפְנֵיהֶם.

הִתְחִיל לְפִתּוּתָהּ, עַד שֶׁכְּתוּב (שם) וַתֵּרָא
הָאִשָּׁה, בְּטַעֲמָא גָדוֹל וְתִקְיָה. מְלֻמֵּד
שֶׁפָּרְחוּ הָאוֹתִיּוֹת וַא"ו תִּי"ו, וְעָלוּ
לְהִתְחַבֵּר עִם הָאוֹת מ"ם, וְהָאוֹת מ"ם
הִיָּתָה עוֹלָה וַיּוֹרְדָתָּ, וְלֹא הִיָּתָה מִתְחַבֶּרֶת
עִמָּהֶם, עַד שֶׁנִּתְפַּתֶּת.

בְּאֶף. מִכָּאֵן שֶׁפָּתְחִלַת דְּבָרָיו שֶׁל אָדָם
נִכָּר מִי הוּא. כִּךְ הוּא פָּתַח בְּאֶף, לְהוֹדִיעַ
מִי הוּא.

נָטַל סִימָן זֶה - אִם תִּקְבֹּל, אִם לֹא
תִקְבֹּל. וְהַמְשִׁיכָה בְּדָבָרִים, עַד שֶׁפָּתְחָה
בְּאוֹת מ"ם, וְאָמְרָה מִכָּל עֵץ הִנֵּן [אָכַל]
נֹאכֵל. מִיָּד נָטַל הִנָּחַשׁ אוֹת מ', וַיֵּשֶׁם
אוֹתָהּ עַל זְרוּעוֹ הַשְּׂמָאלִית, וְהָיָה מִמֶּתִין

וּפָרְחוּ וְאִ"ו תִּי"ו, אַרְבַּע זְמַנִּין, וְאַקִּיפוּ לְאוֹת מו"ם
 לְאַרְבַּע סְטָרִין. דְּכָתִיב, (שם) וְ"תִקַּח מִפְּרִי
 וְ"תֹאכַל וְ"תִתֵּן גַּם לְאִישָׁהּ. (שם פסוק ז) וְ"תִפְקַחְנָה עֵינֵי
 שְׁנֵיהֶם. הָא אַרְבַּע זְמַנִּין ו' ת'. מִלְּמַד, שֶׁסָּבְבוּ
 לְאוֹת מו"ם לְאַרְבַּע צְדָדִין, וְהַמ"ם בְּאַמְצַע, מוֹת
 בְּכָל סְטָרִין.

בְּכֹה דַּאתְּ אָמַר, (ירמיה ט כ) כִּי עָלָה מוֹת בְּחִלּוּנֵינוּ.
 דָּא סְמַא"ל, דְּאִיהוּ חַד מִחִלּוּנֵי שְׁמַיָּא. וְעַל
 דָּא (תהלים פט מט) מִי גָבַר יַחְיָה וְלֹא יִרְאֶה מוֹת. מִיֵּד
 שְׁלַט בָּהּ, וְהַטִּיל בָּהּ זִוְהָמָא. נַחַת קוֹדֶשׁא בְּרִיךְ
 הוּא לְמִיחָמִי, (בראשית ג ח) וַיִּתְּחַבֵּא הָאָדָם וְאַשְׁתּוֹ.

תָּא חַזִּי, קוֹדֶם שְׁחָטָאוּ, הֵיְתָה הַשְּׂכִינָה עֲטָרָה עַל
 רִאשֵׁיהֶם, לְהֵיוֹת בְּשָׁבִילָם שׁוֹרָה עַל הָעוֹלָם.
 בֵּינּוֹן שְׁחָטָאוּ, כְּבִיכּוֹל, תַּשׁ בְּחָה, וְאַסְתִּלְקַת וְלֹא

לשון הקודש

בְּחִלּוּנֵינוּ, זֶה סְמַא"ל, שֶׁהוּא אֶחָד
 מִחִלּוּנוֹת הַשָּׁמַיִם. וְעַל זֶה (תהלים פט) מִי גָבַר
 יַחְיָה וְלֹא יִרְאֶה מוֹת. מִיֵּד שְׁלַט בָּהּ
 וְהַטִּיל בָּהּ זִוְהָמָא. יָרֵד הַקֹּדֶשׁ בְּרוּךְ הוּא
 לְרִאוֹת, וַיִּתְּחַבֵּא הָאָדָם וְאַשְׁתּוֹ.

בָּא וְרִאֶה, קֳדָם שְׁחָטָאוּ הֵיְתָה הַשְּׂכִינָה
 עֲטָרָה עַל רִאשֵׁיהֶם, לְהֵיוֹת בְּשָׁבִילָם
 שׁוֹרָה עַל הָעוֹלָם. בֵּינּוֹן שְׁחָטָאוּ, כְּבִיכּוֹל

וּפָרְחוּ וְאִ"ו תִּי"ו אַרְבַּע פְּעָמִים, וְהִקִּיפוּ
 אֶת הָאוֹת מו"ם לְאַרְבַּעַה צְדָדִים, שְׁכָתוֹב
 (בראשית א) וְתִקַּח מִפְּרִי וְתֹאכַל וְתִתֵּן גַּם
 לְאִישָׁהּ וְכו' וְתִפְקַחְנָה עֵינֵי שְׁנֵיהֶם. הֵנָּה
 אַרְבַּע פְּעָמִים ו' ת'. מִלְּמַד שֶׁסָּבְבוּ לְאוֹת
 מו"ם לְאַרְבַּעַה צְדָדִים, וְהַמ"ם בְּאַמְצַע,
 מוֹת בְּכָל הַצְדָדִים.

כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ירמיה ט) כִּי עָלָה מוֹת

שְׁלִיטָתוֹ. וְקוֹדֶשׁא בְּרִיךְ הוּא שְׂאִירִי לְקוֹנֵן, וְאָמַר
אֵיכָה, מַה תִּהְיֶה מִינָה, שְׁלֹטְנוּתָא אֲעֲדוּ מִינָה. אוֹף
הָכָא בְּחִירְבֵן בִּי מִקְדָּשָׁא, שׁוֹלְטְנוּתָא אֲעֲדוּ,
וְקוֹדֶשׁא בְּרִיךְ הוּא שְׂאִירִי לְמִיסְפָּד, וְאָמַר אֵיכָה,
מַה תִּהְיֶה עָלֶיהָ.

אֵיכָה, רַבִּי פִנְחָס פֶּתַח, (ירמיה לא יד) קוֹל בְּרָמָה
נִשְׁמָע נְהִי בְּכִי תַמְרוּרִים וְגו'. בְּשַׁעֲתָא
דְּאִתְחַרַּב בִּי מִקְדָּשָׁא, וְאִתּוּקַד. אַתָּא קָלָא וְאִיתְעַר
עַל קַבְרֵי אֲבָהֵן קַדְמָאִי, וְאָמַר, אֲבָהֵן קַדְמָאִי, אֲתוֹן
דְּמִיכִין בְּשִׁינְתָּא, וְלֹא יָדְעִיתוֹן צַעְרָא דְעֵלְמָא,
בְּנִיכּוֹן דְּגִדְלָתוֹן בְּצַעְרָא, וְאֵעִילָתוֹן בְּהִימְנוּתָא סְגִי
דְּקוֹדֶשׁא בְּרִיךְ הוּא, הָא מִיתוּ, וְהָא אֲתַקְטְלוּ, וְהָא
אֲזָלוּ בְּגָלוּתָא בֵּין שְׁנֵאִיחוֹן, יְדִיחוֹן מִחֲדָקָן לְאַחֲוָרָא,
מִיִּיתִין בְּכַפְנָא, בְּתִיחוֹן אִתּוּקַד. אֵן רַחֲמִין דִּילְכוֹן.

לשון הקודש

תַּשׁ כְּחָה, וְהִסְתַּלְקָה וְלֹא שְׁלָטָה. וְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא הִתְחִיל לְקוֹנֵן, וְאָמַר
אֵיכָה, מַה יִּהְיֶה מִמֶּנָּה? הַשְׁלָטוֹן הוֹסֵר
מִמֶּנָּה. אֵף כֹּאן בְּחִירְבֵן בֵּית הַמִּקְדָּשׁ
הַשְׁלָטוֹן הוֹסֵר, וְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא
הִתְחִיל לְסָפֵד, וְאָמַר אֵיכָה, מַה תִּהְיֶה
עָלֶיהָ?

אֵיכָה. רַבִּי פִנְחָס פֶּתַח, (ירמיה לא) קוֹל
בְּרָמָה נִשְׁמָע נְהִי בְּכִי תַמְרוּרִים וְגו'.

בְּשַׁעֲה שְׁנַחֲרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ וְנִשְׂרָף, כֹּא
קוֹל וְהִתְעוּרָר עַל קַבְרֵי הָאֲבוֹת
הָרַאשׁוֹנִים, וְאָמַר: אֲבוֹת הָרַאשׁוֹנִים,
אַתֶּם רְדוּמִים בְּשִׁנָּה, וְאֵינְכֶם יוֹדְעִים עַל
צַעַר הָעוֹלָם. בְּנִיכֶם שְׁגָדְלָתֶם בְּצַעַר,
וְהַכְנָסְתֶּם אוֹתָם לְאַמוּנָה הָרַבָּה שֶׁל
הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, הִנֵּה מִתּוֹ, וְהִנֵּה
נִהְרְגוּ, וְהִנֵּה הָלְכוּ לְגָלוּת בֵּין שְׁנֵאִיחֵם,
יְדִיחֵם מִחֲדָקוֹת לְאַחֲוָר, מֵתִים בְּרַעֲב,

אָן מְהִימָנוּתָא דִּילְכוֹן, קוּמוּ אִיתְעָרוּ לְגַבִּיּיהוּ.

מִיָּד אֲתַעְרוּ אַבְהֶן וְאַמָּהֶן, וְאַזְלוּ לְגַבִּי מֹשֶׁה,
אָמְרוּ לֵיהּ, מֹשֶׁה רַעֲיָא מְהִימָנָא, אָן אֵינוֹן
בְּנִין, אָן שְׂבָקָתָ לֹזֶן. מִיָּד אִיתְעַר מֹשֶׁה, וְאַזַּל
עֲמַהוֹן לְגַבִּי יְהוֹשֻׁעַ. אָמַר לֵיהּ, בְּנֵי אַבְהֶן אֵלִין, בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל, דְּפַקְדֵּנִי קוּדְשָׁא בְּרִידָא הוּא עֲלִיהוֹן,
וְשְׂבָקִית לֹזֶן בִּידָךְ, אָן אֵינוֹן.

אַתִּיב יְהוֹשֻׁעַ וְאָמַר, רַבִּינוּ מֹשֶׁה, בְּאַרְעָא קְדִישָׁא
שְׂבָקִית לֹזֶן, וּפְלִיגִית לֹזֶן אַרְעָא עַל פּוּם
עַדְבָּא, בְּמָה דְּפַקְדֵּתִנִּי, וּבְלָהוּ שְׂבָקִית גֹּבֵר עַל
אַחֲסָנִתִּיהּ וְעַל עַדְבִּיהּ.

וּמִיָּד אָזְלוּ בּוּלְהוּ לְאַרְעָא קְדִישָׁא, וְאַשְׁבְּחוּ לָהּ
דְּאַתְחַרְבָּא, דִּלָּא אֲשַׁתַּמַּע בָּהּ קָלָא. עָאִלוּ
גַבִּי מִקְדָּשָׁא, וַחֲמוּ דְאַתּוּקְדָּא. עֲבְדוּ בֵּיהּ הַסְפִּידָא,

לשון הקודש

הוא עליהם, והשארתי אותם בִּידָךְ,
איפה הם?

השיב יְהוֹשֻׁעַ וְאָמַר: רַבִּינוּ מֹשֶׁה, בְּאַרְצָא
הַקְדוּשָׁה הִשְׁאֲרֵתִי אוֹתָם, וְחִלַּקְתִּי לָהֶם
הָאָרֶץ עַל פִּי גּוֹרֵל, כְּמוֹ שְׁצוֹיִתִּנִּי, וּבְכֻלָּם
הִשְׁאֲרֵתִי אִישׁ עַל גִּחְלָתוֹ וְעַל גּוֹרְלוֹ.

וּמִיָּד חִלְכוּ כָּלָם לְאַרְצָא הַקְדוּשָׁה, וּמִצְאוּ
אוֹתָהּ שְׁנַחֲרַבָּה, שְׁאִין נִשְׁמַע בָּהּ קוֹל.

בְּתֵיהֶם נִשְׂרָפוּ. אֵיךְ הִרְחַמְתִּים שְׂלָכְכֶם?
אֵיךְ אֲמוּנָתְכֶם? קוּמוּ הִתְעוֹרְרוּ אֲלֵיהֶם!

מִיָּד הִתְעוֹרְרוּ הָאֲבוֹת וְהָאֲמָהוֹת וְהִלְכוּ
אֶל מֹשֶׁה. אָמְרוּ לוֹ: מֹשֶׁה הֲרוּעָה הִנָּאמֶן,
אֵיפֹה הַבָּנִים? אֵיפֹה הִשְׁאֲרֵת אוֹתָם?

מִיָּד הִתְעוֹרַר מֹשֶׁה, וְהִלֵּךְ עִמָּהֶם אֶל
יְהוֹשֻׁעַ. אָמַר לוֹ: בְּנֵי הָאֲבוֹת הִלְלוּ, בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל, שֶׁהִפְקִיד אוֹתִי הַקְדוֹשׁ בְּרִידָא

עַד דְּאַשְׁתַּמַּע קָל מְרִירוֹ דְּבִכְיָה לְרוּם שְׁמִיָּא, וְכָל
מְלָאכֵי עִילָאֵי בְּכו עֲמַחוּן לְעִילָא.

אִיתְעַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְאַתָּא לְגִבְיָהוֹן,
וְאַשְׁבַּח לֹון מְמַרְרִין בְּקָל בְּכִיָּה, גּו עֲפָרָא
דְּמִקְדָּשָׁא. אָמַר לֹון, רְחִימִין דְּנִפְשָׁאֵי, מָה אַתּוּן
הָבָא, (שם יא טו) מָה לִּידִידֵי בְּבִיתִי.

קָם אַבְרָהָם סָבָא בְּקִדְמִיתָא, אָמַר קָמִיָּה מָאֲרִי
דְּעֻלְמָא, אַתָּה יָדַעְתָּ דְּאַזְלִית קַמָּךְ בְּאוֹרַח
קָשׁוּט. עֶשֶׂר זְמָנִין נָסִית לִי, וְקִיָּמִית בְּכָלָא. בְּנִי
אֵן אִינוּן, לָא שְׂמַעְנָא קָל מְלִיָּהוֹן בְּאַרְעָא דְּאוּמִית
לִי, לְקִיָּמָא לְחוּן בָּהּ.

אָמַר לִיָּה קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אִי אַבְרָהָם רְחִימָא
דְּנִפְשָׁאֵי, (שם) וּבִשְׁר קִדְשׁ יַעֲבֵרוּ מֵעֲלֶיךָ.

לשון הקודש

לִידִידֵי בְּבִיתִי?

קָם אַבְרָהָם הֶזְקֵן בְּרָאשׁוֹנָה, אָמַר לְפָנֵי
רַבּוֹן הָעוֹלָם: אַתָּה יָדַעְתָּ שְׁהִלְכְּתִי לְפָנֶיךָ
בְּדֶרֶךְ אֱמֶת. עֶשֶׂר פַּעַמִּים נָסִית אוֹתִי,
וְעַמְדְּתִי בְּכָל. אִיפֹה הֵם בְּנֵי? לָא שְׂמַעְתִּי
קוֹל דְּבִרְיָהֶם בְּאַרְצָא שְׁנִשְׁפַּעְתָּ לִי לְקָיָם
אוֹתָם בָּהּ.

אָמַר לוֹ הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא: אִי אַבְרָהָם

נִכְנָסוּ לְמִקְדָּשׁ, וְרָאוּ שְׁנִשְׁרָף. עֶשׂוּ בוֹ
הַסֵּפֶד, עַד שְׁנִשְׁמַע קוֹל מְרִירוֹת הַבְּכִיָּה
לְרוּם הַשָּׁמַיִם, וְכָל הַמְּלָאכִים הָעֲלִיּוֹנִים
בְּכו עֲמַחֶהֶם לְמַעְלָה.

הַתַּעֲזָר הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא וּבָא
אֱלֹהֵהֶם, וּמָצָא אוֹתָם מְמַרְרִים בְּקוֹל
בְּכִיָּה בְּתוֹךְ עֵפֶר הַמִּקְדָּשׁ. אָמַר לָהֶם:
אֶהוּבִי נַפְשִׁי, מָה אַתֶּם כָּאן? (ירמיה יא) מָה

בְּטִילוֹ מִיִּנְיָהּ בְּרִית קְדִישָׁא, וּפְלָחוּ עֲבוּדָה זָרָה,
וְעַל דָּא אִיתְקַבַּל רוּגְזָא בְּחוּן, וּבְגִינָךְ אֲזִיזָךְ לֹון
בְּמָה זְמָנִין, וְלֹא תָבוּ קְדָמִי.

בִּיּוֹן שִׁשְׁמַע אֲבָרְהָם בְּךָ אָמַר יִמְחוּ עַל קְדוּשַׁת
שְׁמֶךָ כָּל אֵינוֹן חוֹבִיחוֹן בִּינִי עִמָּמִיא, עַד
דִּיהֵא רַעְיוֹא דִּילָךְ לְאַתְבָּא לֹון לְגַבְךָ. וְכֵן פְּלָחוּ
בְּגִינָא דָא, וְאַזְלוּ לָהּ.

אֲשַׁתְּאֲרַת תַּמָּן רַחֵל, וְאַרְיִמַת קָל בְּכִיָּה בְּמִרְרוֹ
דְּתַמְרוּרִים, אָמַר לָהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ
הוּא, רַחֵל, מָה אַתְּ מְבַכָּה. אָמְרָה קַמִּיָּה, וְלֹא
אֲבַכָּה, בְּנִי אֵן אֵינוֹן, וּמָה חֲטָאן לְגַבְךָ. אָמַר לָהּ
עֲאֵלוּ צִרְתִּי לְקָמִי, וְאַעִּילוּ לָהּ בְּבִיתִי. מִיד אָמְרָה,
וְכִי לֹא עֲבָדִית אֲנָא יוֹתֵר, דְּאַעִּילָנָא צִרְתִּי בְּבִיתִי.

לשון הקודש

נִשְׁאַרְתָּ שֵׁם רַחֵל, וְהִרִימָה קוֹל בְּכִיָּה
בְּמִרְרוֹת שֶׁל תַּמְרוּרִים. אָמַר לָהּ הַקְדוּשׁ
בְּרוּךְ הוּא: רַחֵל, מָה אַתְּ מְבַכָּה? אָמְרָה
לְפָנָיו: וְלֹא אֲבַכָּה?! אֵיפֹה הֵם בְּנִי, וּמָה
חֲטָאוּ אֵלַיִךְ? אָמַר לָהּ: הִכְנִיסוּ צִרְתִּי
לְפָנֵי, וְהִכְנִיסוּהָ לְבֵיתִי. מִיד אָמְרָה: וְכִי
אֲנִי לֹא עָשִׂיתִי יוֹתֵר, שֶׁהִכְנַסְתִּי צִרְתִּי
לְבֵיתִי?!

אֶהוּב נַפְשִׁי, (שם) וּבִשְׂר קִדְשׁ יַעֲבֵרוּ
מִעֲלֶיךָ. בְּטָלוּ מֵהֶם בְּרִית הַקִּדְשׁ וְעָבְדוּ
לְעֲבוּדָה זָרָה, וְעַל בֶּן הַתְּגֵבֶר רָגְזִי עֲלֵיהֶם,
וּבִגְלָלְךָ חֲבִיתִי לָהֶם בְּמָה פְּעָמִים, וְלֹא
שָׁבוּ לְפָנֵי.

בִּיּוֹן שִׁשְׁמַע אֲבָרְהָם בְּךָ, אָמַר: יִמְחוּ עַל
קְדֻשַׁת שְׁמֶךָ כָּל אוֹתָם חֲטָאִיהֶם בֵּין
הָעַמִּים, עַד שִׁיְהִיָּה רְצוּנָךְ לְהַשִּׁיבָם
אֵלַיִךְ. וְכֵן פָּלַם כְּמוֹ זֶה, וְהִלְכוּ לָהֶם.

דִּתְנֶן, בְּשַׁעֲתָא דְּכְתִיב, (בראשית כט יב) וַיֵּגֶד יַעֲקֹב
 לְרַחֵל בִּי אָחִי אֲבִיהָ הוּא, אָמַר הַזְדַּוּוּנִי
 לַגָּבַאי, אָמְרָה לִיה אֵין, אָבֵל אַחְתָּא אִית לִי
 קְשִׁישָׁא מִינָאִי, וּמִסְתַּפִּינָא מֵאבָא, דְּרַמָּאָה
 אִיהוּ. מִיָּד וַיֵּגֶד יַעֲקֹב לְרַחֵל, בִּי אָחִי אֲבִיהָ
 הוּא בְּרַמָּאוּתָא.

מִיָּד יְהִי לָהּ סִמְנִין. בִּינֹן דְּעָאֵלֵת לָאָה בְּהֵהוּא
 לִילְיָא, אָמְרָה רַחֵל, הַשְׁתָּא מִתְּפַסָּפָא אַחְתִּי,
 אֲזֵלֵת וּמִסְרָה לָהּ סִמְנִין.

וְעַל דָּא אָמְרָה לְגַבִּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְאַנָּא
 לֹא עֲבָדִית יְתִיר, דְּאָעִילָנָא צָרְתִּי בְּבִיתִי.
 וְאַתְּ דְּכְתִיב בָּךְ, (שמות לד) וּרְחוּם וְחֲנוּן אֶרֶךְ אַפִּים,
 הָיָה לָךְ לְאַעֲבָרָא עַל חוֹבֵיהוֹן.

וּבְכָל מָה דְּאָמַר לָהּ, לֹא קִבִּילֵת תְּנַחוּמִין. הָדָא
 הוּא דְּכְתִיב, (ירמיה לא יד) קוֹל בְּרָמָה נִשְׁמָע

לשון הקודש

אֲחוּתִי. הִלְכָּה וּמִסְרָה לָהּ הַסִּמְנִים.
 וְעַל זֶה אָמְרָה אֵל הַקּוּדֹשׁ בְּרוּךְ הוּא:
 וְאַנִּי לֹא עָשִׂיתִי יוֹתֵר, שֶׁהִכְנַסְתִּי צָרְתִּי
 לְבִיתִי?! וְאַתָּה, שְׂכֵתוֹב בָּךְ רְחוּם וְחֲנוּן
 אֶרֶךְ אַפִּים, הָיָה לָךְ לְהַעֲבִיר עַל
 חַטָּאֵיהֶם.

וּבְכָל מָה שֶׁאָמַר לָהּ – לֹא קִבִּלָהּ
 תְּנַחוּמִים. זֶהוּ שְׂכֵתוֹב (ירמיה לא) קוֹל בְּרָמָה

שֶׁשְׁנֵינֵנוּ, בְּשַׁעֲה שְׂכֵתוֹב (בראשית כט) וַיֵּגֶד
 יַעֲקֹב לְרַחֵל בִּי אָחִי אֲבִיהָ הוּא, אָמַר:
 הַתְזַדְּוּנִי לִי? אָמְרָה לוֹ: בֵּן, אָבֵל אַחוֹת
 יֵשׁ לִי קְשִׁישָׁה מִמֶּנִּי, וְאַנִּי פוֹחֶדֶת מֵאבָא,
 שֶׁהוּא רַמָּאִי. מִיָּד – וַיֵּגֶד יַעֲקֹב לְרַחֵל בִּי
 אָחִי אֲבִיהָ הוּא, בְּרַמָּאוּת.

מִיָּד נָתַן לָהּ סִמְנִים. בִּינֹן שֶׁנִּכְנְסָה לָאָה
 בְּאוֹתוֹ הַלֵּילָהּ, אָמְרָה רַחֵל, כָּעַת תִּתְּבִישׁ

וְגו' כִּי אֵינָנו. לֹא בָעֲתָת לְקַבֵּל תַּנְחוּמִין. מֵאִי
מַעֲמָא. בְּגִין כִּי אֵינָנו, בְּיוֹמִין קִדְמָאִין לְאַשְׁרָאָה
בִּינֵיהוּ, וְהָא אֶסְתַּלַּק לְעִילָא.

וּבְגִין דְּכִי אֵינָנו בְּגוּ בְּנָהָא, לֹא קַבְלִית תַּנְחוּמִין,
עַד דְּאוּמִי לָהּ. דְּכַתִּיב, (שם פסוק טו) כֹּה אָמַר
ה' מִנְעִי קוֹלְךָ מִבְּכִי וְעֵינֶיךָ מִדְמָעָה.

כַּמָּה דַּעֲבַדַת רַחֵל, אוֹף הָכִי שְׂכִינְתָא לְעִילָא.
בְּדַמְתְּרָגְם קַל בְּרוּם שְׂמִיָּא אֲשַׁתְּמַע,
שְׂכִינְתָא מִבְּכָה עַל בְּנָהָא. בְּהֵחִיא שַׁעְתָּא דְּאִיהִי
הָיָה מִבְּכָה, אֲתַעְרוּ לְגַבְהָ שְׁתִּין רַבּוּא מִשְׁרִיין
עִילָאִין, וּבְלָהוּ אִיתַעְרוּ בְּכִיָּה לְגַבְהָ.

בְּהֵחִיא שַׁעְתָּא, אֲשַׁתְּמַע קָלָא לְרַקִּיעַ עֲרָבוֹת,
וְאִזְדַּעְזְעוּ מֵאֲתָן אֶלְפָּה עֲלָמִין, דְּהוּוּ גְנִיזֵי
מִן יוֹמָא דְּאַתְבָּרִי עֲלָמָא, עַד דְּאַשְׁתְּמַע הָהוּא קָלָא

לשון הקודש

כַּמּוֹ שַׁעְשְׁתָּה רַחֵל – אִף כִּךְ הַשְׂכִּינָה
לְמַעְלָה. כְּפִי שְׂמַתְרָגְם, קוֹל נִשְׁמַע בְּרוּם
הַשְּׂמִיָּם, הַשְׂכִּינָה מִבְּכָה עַל בְּנִיָּה.
בְּאוּתָהּ הַשְּׁעָה שְׁהִיא הֵיטָה מִבְּכָה,
הִתְעוֹרְרוּ אֵלֶיהָ שְׁשִׁים רַבּוּא מִחֲנוּת
עֲלִיוֹנִים, וְכֻלָּם הִעִירוּ אֵלֶיהָ בְּכִיָּה.
בְּאוּתָהּ הַשְּׁעָה נִשְׁמַע קוֹל לְרַקִּיעַ
עֲרָבוֹת, וְהִזְדַּעְזְעוּ מֵאֲתָם אֶלְפָּה עוֹלָמוֹת

נִשְׁמַע וְגו' כִּי אֵינָנו. לֹא רוֹצֶה לְקַבֵּל
תַּנְחוּמִים. מָה הַמַּעַם? מִשּׁוּם כִּי אֵינָנו,
כְּיָמִים הָרֵאשׁוֹנִים לְיִשְׂרָאֵל בִּינֵיהֶם, וְהָרִי
הִסְתַּלַּק לְמַעְלָה.

וּמִשּׁוּם שְׂכִי אֵינָנו בְּתוֹךְ בְּנִיָּה, לֹא
מִקְבֵּלָת תַּנְחוּמִים, עַד שֶׁנִּשְׁבַּע לָהּ,
שְׁכַתוֹב (שם) כֹּה אָמַר ה' מִנְעִי קוֹלְךָ מִבְּכִי
וְעֵינֶיךָ מִדְמָעָה.

לְרוֹם שְׁמִיָּא. וּמֵאֵן אִיהוּ, דָּא (יחזקאל א כב) רְקִיעַ בְּעִין
הַקֶּרֶח הַנּוֹרָא, דְּאִיהוּ עַל גְּבֵי הַחַיּוֹת.

עַד דְּאִתְגַּלִּית אִימָא לְבִרְתָּא, וְאַמְרָה לָהּ, מְנַעֵי
קוֹלְךָ. בְּדִין אִתְפַּרְשֵׁת מִתַּמּוֹן, וְאַזְלַת הִיא וְכָל
אוּכְלוּסָהָ בְּגִלּוּתָא. וְאַצְטְרִיכוּ לְאִתְבְּדָרָא לְכַמָּה
סְטָרִין, לְמַהֲוֵי גִלּוּתָא לְכוּלָּא, וְהִיא יִשְׁבָּה בְּדָד.

רַבִּי נְחוֹנְיָא אָמַר, אִיכָה, מֵאֵן אָמַר דָּא, תְּהוּא
רוּחַ עִילָאָה נְעִימָאָה, (ס"א פְּנִימָאָה) עֲלֵמָא דְּאִתִּי.
וְעַל דָּא, תִּיבָה דָּא רוּחֵנִי אִיהוּ, וְלֹא אֵית בָּהּ שׁוּתָפוּ
כָּלֵל, לָאוּ בְּלִישָׁן וְלָאוּ בְּשִׁנְיִין, וְלָאוּ בְּשַׁפּוּן כָּלֵל.

אִימָא שְׁאַלָה עַל בִּרְתָּהּ, דָּא קַרְקוּרָא דְּקִיר,
אָדוֹן רַבּוֹן רַב וְשְׁלִיט, יִשְׁבָּה, וְלֹא עוֹמְדָת,
בְּתַחֲלָה עוֹמְדָת, וְכָל אוּכְלוּסִיָּה עוֹמְדִים, הַשְׁתָּא

לשון הקודש

רַבִּי נְחוֹנְיָא אָמַר, אִיכָה, מֵי אָמַר זֶה?
אוֹתָהּ הָרוּחַ הָעֲלִיזָה נְעִימָה, (הַפְּנִימִית)
הָעוֹלָם הָבֵא. וְעַל זֶה תִּבָּה זֶה הִיא רוּחֵנִי,
וְאֵין בָּהּ שְׁתַּפּוּת כָּלֵל, לֹא לְשׁוֹן וְשִׁנִּים,
וְלֹא שְׁתַּתִּים כָּלֵל.

הָאֵם שׁוֹאֲלַת עַל בְּתָהּ, זֶה קַרְקוּר הַקֶּר,
אָדוֹן רַבּוֹן, גָּדוֹל וְשְׁלִיט, יִשְׁבָּה, וְלֹא
עוֹמְדָת. בְּתַחֲלָה עוֹמְדָת, וְכָל אוּכְלוּסִיָּה
עוֹמְדִים. כְּעַת יוֹשְׁבַת וְשׁוֹמְמָה. בְּדָד, כְּמוֹ

שְׁהָיוּ גְּנוּזִים מִיּוֹם שֶׁנִּבְרָא הָעוֹלָם, עַד
שֶׁנִּשְׁמַע אוֹתוֹ הַקּוֹל לְרוֹם הַשָּׁמַיִם. וּמִי
הוּא? זֶה הָרְקִיעַ בְּעִין הַקֶּרֶח הַנּוֹרָא,
שְׁהוּא עַל גְּבֵי הַחַיּוֹת.

עַד שֶׁהִתְגַּלְתָּהּ הָאֵם לְבִתָּהּ, וְאַמְרָה לָהּ:
מְנַעֵי קוֹלְךָ. אִזּוּ נִפְרְדָּה מִשָּׁם, וְהִלָּכָה הִיא
וְכָל אוּכְלוּסִיָּה לְגִלּוּת, וְהָצְטְרִיכוּ לְהִתְפַּזֵּר
לְכַמָּה צְדָדִים, שְׁתַּהֲיָה גִלּוּת לְכָל, וְהִיא
יִשְׁבָּה בְּדָד.

יֹשֶׁבֶת וְשׁוֹמְמָה. בָּדַד, כְּמָה דְאֵת אָמֵר (ויקרא יג
 מו) בָּדַד יֵשֵׁב, כְּמָאן דְּמִסְאִיב בְּמִסְאִיב, (משלי ל
 כג) וְשִׁפְחָה כִּי תִירַשׁ גִּבְרָתָהּ, הִיא דְהִיּוֹת מִסְאִיבָא,
 יִתְבָּא בְּדוּכְתָּהּ.

שְׁלַחוּ לָהּ בְּנֵי בָּבֶל לְבְנֵי אֶרֶץ קְדִישָׁא, יְאוֹת
 דְּאֵתוֹן צְרִיכִין לְמַבְכִּי, וּלְכוֹן יְאוֹת לְמִסְפַּד,
 וּלְמַעְבָּד אֲבָלָא, בְּמַחְזִיכוֹן הִיכָלִין דְּאִימָא חֲרִיבִין,
 וְאַתְר עֲרֶסָה דְּאֵתְהַפֵּךְ בְּאַבְלָא, וְהִיא לִית תַּמָּן,
 וּפְרָחָא מִנְכוֹן, וְלֹא (דף קיב ע"א) יִדְעָתוֹן מִינָּה.

תִּימָרוֹן דְּאִיהִי עֲמָנָא גּוֹ גָּלוּתָא, וְנַחֲתַת
 דִּינִירָה בְּגוֹנוֹנָא. אִי חָבִי, אֲנִי צְרִיכִין
 לְמַחְדִּי, דְּהֵא יַחְזַקְאֵל נְבִיאָה חֲמָא לָהּ חֲכָא,
 וְכָל אוֹכְלוֹסָהּ.

וְדֹאִי, עַל דָּא אָנּוּ צְרִיכִין לְמַבְכִּי, וּלְמִסְפַּד
 בְּתַנִּינָא, וּכְיַעֲנִי מִדְּבָרָא, דְּאִיהִי אֶתְתַּרְבַּת

לשון הקודש

אִינְנָה שָׁם, וּפְרָחָה מְכָם, וְלֹא יִדְעָתָם
 מִמֶּנָּה.

תִּיאֲמָרוּ שְׁהִיא עֲמָנָא בְּתוֹךְ הַגָּלוּת
 וְהוֹרִידָה אֶת מְדוּרָהּ? אִם כֵּן, אָנּוּ
 צְרִיכִים לְשִׁמְתָּ, שְׁחֲרֵי יַחְזַקְאֵל הַנְּבִיא
 רָאָה אוֹתָהּ כְּאֵן, וְכָל אוֹכְלוֹסֶיהָ.

וְדֹאִי, עַל זֶה אָנּוּ צְרִיכִים לְבָבוֹת וְלִסְפַּד
 בְּתַנִּין, וּכְיַעֲנִי הַמְּדַבֵּר, שְׁהִיא גִרְשָׁה

שְׁנֵאמַר בָּדַד יֵשֵׁב, כְּמִי שְׁמִטְמָא
 בְּטִמְאַה, וְשִׁפְחָה כִּי תִירַשׁ גִּבְרָתָהּ,
 הִיא שְׁהִיָּתָה טִמְאַה, יֵשֶׁבֶת בְּמִקּוּמָהּ.

שְׁלַחוּ לָהּ בְּנֵי בָּבֶל לְבְנֵי הָאָרֶץ
 הַקְּדוּשָׁה: רְאוּי שְׂאֵתָם צְרִיכִים לְבָבוֹת,
 וְלָכֶם רְאוּי לְסַפֵּד וּלְעֲשׂוֹת אֲבָל,
 בְּרֹאוּתְכֶם אֶת הִיכָלוֹת הָאֵם חֲרִבִּים,
 וּמְקוֹם מִטָּתָה שֶׁהִתְהַפֵּךְ בְּאַבְל, וְהִיא

לְבַר מַהֲיִכְלָה, וְאַנֵּן בְּגִלוּתָא, וְהִיא אֶתֶת עֲלָנָא
בְּמִרְרוֹ, וְחִמָּאת לָנָא בְּכַלְיוּמִין בְּכַמָּה עֲאֲקוֹ, בְּכַמָּה
נִימוּסִין גְּזָרִין עֲלָנָא בְּכָל זְמַן, וְלֹא יִכְלָא לְאַעְדָּא
מִינֵן עֲאֲקוֹ, וְכָל אֵינוֹן מִכְתָּשִׁין דְּאַנֵּן סְבָלִין.

שְׁלַחוּ לְהוּ בְּנֵי אֶרְעָא קַדִּישָׁא, יָאוּת דְּאִימָנָא
עֲרֻקַת, וְאַתְתָּרְכַת מִגּוֹ הִיכְלָהָא, וְנַחֲתַת
לְגַבְיֵיכוֹ בְּמִרְרוֹ וּבְקָל עָצִיב, בְּאִיתָתָא דִּיתְבָּא
בְּלֹא דַעְתָּא, וּבְגִבְרָא דִּלֹא יָכִיל לְשִׁיזְבָּא, וְיָאוּת
לְכוֹן לְמַסְפַּד.

אַבְל אֲנִן, אִית לָן לְמַכְבִּי וְלְמַסְפַּד בְּנְהִי וּמִרְרוֹ,
דְּאַנֵּן חֲמָאן בְּכָל יוֹמָא הִיכְלָא חָרִיב, וְתַעֲלִין
דְּמִדְבָּרָא עֲאֲלִין וְנִפְקִין, וְשָׂרְקִין יַעֲנִים בְּגִייה, וְאַנֵּן
חֲמָאן וּבְכָאן.

לשון הקודש

וַיְרַדְהָ אֱלֵיכֶם בְּמִרְרוֹת וּבְקוֹל עָצוֹב,
כַּאֲשֶׁה שְׁיוּשְׁבַת בְּלִי דַעַת, וּכְאִישׁ שְׁלֹא
יָכוֹל לְהַצִּיל, וְנָאָה לָכֶם לְסַפֵּד.

אַבְל אֲנִי יֵשׁ לָנוּ לְבָבוֹת וְלְסַפֵּד בְּנְהִי
וּבְמִרְרוֹת, שְׁאֲנִי רוֹאִים בְּכָל יוֹם הִיכְלָא
חָרִיב, וְשׁוּעָלֵי הַמִּדְבָּר נִכְנָסִים וְיוֹצְאִים,
וְשׁוֹרְקִים הַיַּעֲנִים בְּתוֹכוֹ, וְאַנֵּן רוֹאִים
וּבּוֹכִים.

מַחוּץ לְהִיכְלָה, וְאַנֵּן בְּגִלוּת, וְהִיא בָּאָה
עֲלֵינוּ בְּמִרְרוֹת, וְרוֹאָה אוֹתָנוּ בְּכָל
הַיָּמִים בְּכַמָּה צָרוֹת, בְּכַמָּה הִנְחָגוֹת
שְׁגוּזוֹרִים עֲלֵינוּ בְּכָל זְמַן, וְלֹא יִכְלָה
לְהַסִּיר מֵעַמָּנוּ אֶת הַצָּרוֹת, וְכָל אוֹתָם
הַמְכּוֹת שְׁאֲנִי סוֹבְלִים.

שְׁלַחוּ לָהֶם בְּנֵי הָאָרֶץ הַקְדוּשָׁה: נָאָה
הוּא שְׁאֲמָנוּ בְּרַחַה, וְגִרְשָׁה מִתּוֹךְ הִיכְלָה,

וּבַעֲוֹד דָּאֲנִן יִתְבִּין נְבוּכִין, וְשָׂכִיבִין פּוּמָנָא
 בַּעֲפָרָא, אֲנִן שָׁמְעִין קָל נְעִימוֹ דְּרִגְלָהּא,
 בְּתֵלַת מִשְׁמְרוּתָא דְּלִילִיָּא, נְחֹתַת וְחִמָּאת
 לְהִיכָלָהּ, אֵיךְ יִתְבִּין (תְּרַבִּין) מִתּוֹקְדָן, אָעֲלַת
 מִהִיכָלָא לְהִיכָלָא, מִדּוּךְ לְדּוּךְ, וְגַעַת וּמִיִּלְלַת, וּבִבַת
 עֲלָנָא וְעַל נַפְשָׁנָא.

וְאֲנִן מִתְעָרִין לְקָל נְעִימוֹ דְּבִבְיִיתָהּ וִילָלוּתָהּ.
 וְרוּחָנָא אֲזִלַת אֲבִתְרָה, וּפְרַח לְגִבָּהּ. וּלְפּוּם
 שַׁעֲתָא פְּרַחַת וְאֲזִלַת, וְלֹא שָׁמְעָנָא, וְלֹא יִדְעָנָא
 מִיָּדִי, דִּהָא אֲזִלַת, וְאַשְׁתְּאַרְנָא נְבוּכִין, דְּמִיכִין, בְּלֹא
 רוּחָא, בְּלֹא דַעֲתָא. צַעֲקוֹן, וְאַמְרִין אִיכָה.

תְּנִינִן, בְּכָל לִילִיָּא וְלִילִיָּא, קָל מְרִירוֹת דְּכְאִיבָא
 דְּצִי'וֹן אֲשַׁתְּמַע מְרוּם רְקִיעָא לְתַתָּא,
 וּמִתַּתָּא לְרְקִיעָא. בְּמָה דַּאתְּ אָמַר, (יִרְמִיָּה כה ל) ה'

לשון הקודש

וִילָלוּתִיָּהּ, וְרוּחָנָא הוֹלְכַת אַחֲרֵיהּ,
 וּפּוּרְחַת אֵלֶיהָ. וּלְפִי שַׁעֲה פּוּרְחַת
 וְהוֹלְכַת, וְלֹא שָׁמְעָנָא, וְלֹא יִדְעָנָא דְּבַר,
 שֶׁהִנֵּה הוֹלְכַת וְנִשְׁאַרְנָא נְבוּכִים, יִשְׁנִים,
 בְּלִי רוּחַ, בְּלִי דַעַת. צוֹעֲקִים, וְאַמְרִים
 אִיכָה.

שְׁנִינִי, בְּכָל לַיְלָה וּלְיִלְלָה קוֹל מְרִירוֹת
 שֶׁל כְּאֵב שֶׁל צִי'וֹן נִשְׁמָע מְרוּם הָרְקִיעַ

וּבַעֲוֹד שָׁאֲנִי יוֹשְׁבִים נְבוּכִים וְשׁוֹכְבִים
 פִּינוּ בַּעֲפָר, אֲנִי שׁוֹמְעִים קוֹל נְעִימוֹת
 רִגְלֶיהָ בְּשִׁלְשׁ מִשְׁמְרוֹת שֶׁל הַלַּיְלָה,
 יוֹרֶדֶת וְרוֹאֶה אֶת הִיכָלָהּ, אֵיךְ יוֹשְׁבִים
 (תְּרַבִּים) נִשְׁרָפִים. נִכְנָסַת מִהִיכָל לְהִיכָל,
 מִמָּקוֹם לְמָקוֹם, וְגוֹעָה וּמִיִּלְלַת, וּבּוֹכָה
 עָלֵינוּ וְעַל נַפְשֵׁנוּ.

וְאֲנִי מִתְעוֹרְרִים לְקוֹל נְעִימוֹת בְּבִיתָהּ

מִמָּרוֹם יִשָּׂאג וּמִמַּעוֹן קָדְשׁוֹ יִתֵּן קוֹלוֹ שָׂאג יִשָּׂאג
עַל גִּיהוֹ.

בְּשִׁירוֹתָא דְּלִילִיא, הִיא אֶתְפּוֹנֶנֶת בְּבִכְיָה,
וְשָׂאנֶת מִרוֹם רְקִיעָא לְעִילָא. נַחֲתַת
לְתַתָּא, לְאַתֵּר מִדְּבַח הַחִיצוֹן, וְחִמַּת דְּדוֹכְתָּה חָרִיב,
מִסָּאב בְּמִסָּאבוֹ, וְכָל אֶתֶר לָא אֲשַׁתְּבַח בִּיה. גָּעַת
וּמִילָלֶת, צוֹנַחַת בְּקַל מְרִירוֹ, וְאַמְרַת, מִדְּבַחִי
מִדְּבַחִי, פִּרְנָסְתִּי דְּמִרְוִית לִי בְּכַמָּה נִסּוּכִין, בְּכַמָּה
עֲלוֹן דְּכִין קַדִּישִׁין.

כָּל גְּבָרִין קַדִּישִׁין, רַבְרָבָן מִמֶּנּוּ, הָיוּ מִרְוִין וְחֲדָאן
מִינָּה, אֲכָלִין עִידוּגִין, וּפְלָגִין חוֹלְקִיהוֹן, בְּרוּמֵי
רְקִיעָא. (א"ה צ"ל וְהַשְׁתָּא) יִתְּבוּ בְּךָ נִבְלַת חֲסִידִים
קְדוּשִׁים. בְּנֵי דְאַתְדַּבְּחוּ עֲלֶיךָ, וְוִי לִי מִדְּמִיהוֹן. וְכָל
גְּבָרִין רַבְרָבִין מִמֶּנּוּ, נָפְלוּ מִדּוֹכְתִּיהוֹן לְקוֹל צוֹחִיָּהוֹן.

לשון הקודש

פִּרְנָסְתִּי שְׂרוּיַת אוֹתִי בְּכַמָּה נִסּוּכִים,
בְּכַמָּה עוֹלוֹת מְדוּרִים קְדוּשִׁים.
כָּל הָאִישִׁים הַקְדוּשִׁים, הַגְדוּלִים
הַמְּמַנִּים, הָיוּ רוּיִם וְשִׁמְחִים מִמֶּה. אוֹכְלִים
עִידוּגִים, וּמְחַלְקִים חֲלֻקְיָהֶם בְּרוּמֵי
הָרְקִיעַ. (וְעַתָּה) נִתְּנוּ בְּךָ נִבְלַת חֲסִידִים
קְדוּשִׁים. בְּנֵי שְׁנִזְבְּחוּ עֲלֶיךָ, אוֹי לִי
מִדְּמִיָּהֶם. וְכָל הָאִישִׁים הַגְדוּלִים הַמְּמַנִּים
נָפְלוּ מִמְּקוֹמָם לְקוֹל צוֹחִתֵיהֶם.

לְמַטָּה, וּמִמַּטָּה לְרְקִיעַ, כְּמוֹ שְׁנִזְבְּחוּ (ירמיה
כה) ה' מִמָּרוֹם יִשָּׂאג וּמִמַּעוֹן קָדְשׁוֹ יִתֵּן
קוֹלוֹ שָׂאג יִשָּׂאג עַל גִּיהוֹ.

בְּרֵאשִׁית הַלִּילָה הִיא מְכֻנֶּנֶת בְּבִכְיָה,
וְשׂוֹאֶנֶת מִרוֹם הָרְקִיעַ לְמַעְלָה. יוֹרֶדֶת
לְמַטָּה, לְמָקוֹם הַמְּזֻבָּח הַחִיצוֹן, וְרוּאָה
מְקוּמָה חָרִב, טָמֵא בְּטָמְאָה, וְכָל מָקוֹם
לֹא נִמְצָא בוֹ. גּוֹעָה וּמִילָלֶת, צוֹנַחַת בְּקוֹל
שֶׁל מְרִירוֹת, וְאַמְרַת: מְזֻבָּחִי, מְזֻבָּחִי,

יִתְבִּין לְכַר צוּחִין וּבָכָאן, אֵינוֹן אֲרָאִים קַדִּישִׁין,
 דָּאֵת שְׁמִיָּה קַדִּישָׁא הָוָה מִתְעַטֵּר עַל־יְהוָה,
 וְיִיָּה אֵינוֹן חֲדָאן וְקַיִימִין. לְקַל בְּכִיּוֹתָהוֹן אֵת דָּא
 פִּרְחָא מַנִּיָּהוּ, וְסֻלְקָא לְרוּמֵי מְרוּמִים, וְאַשְׁתָּאֲרוּ
 בְּנוֹקְבָא דְבַבְּאֵת וּמַיִלְלָת. חֲדָא הוּא דְכְּתִיב, ^{(ישעיה}
 לֵן אֲרָאִים צִעְקוּ חֲצָה. אֲרָאִים בְּלֹא יו"ד,
 צִעְקוּ חוּצָה.

מִדְּבַחִי מִדְּבַחִי, לְבַתֵּר דְּמְרוּיָת לִי בְּנִיבְלוֹת בְּנִין
 חֲסִידִין קַדִּישִׁין, דְּמִסְרוּ נַפְשֵׁיהוֹן
 וְנִשְׁמַתִּיהוֹן עֲלֵךְ, אֵיתְגַּנְיִית. אֵן אֶשְׁכַּח לָךְ, אֵן
 אֶשְׁתָּא דְעֲלָךְ. גָּעַת וּמַיִלְלָת וּבְכַת בְּקַל עָצִיב.
 שְׁתָּא אֶלְפִי גְבָרִי קַדִּישִׁין, בְּכַל סְטָרָא דְאַרְבַּע
 סְטָרֵי עֲלָמָא, אֵינוֹן דִּהּוּי אֶבְלִי קַרְבָּנָא בְּכַל
 יוֹמָא, נִחַתִּי בַּהֲדָה, וּמַיִלְלִין וּבְכִיִּין עַל מִדְּבַח
 דְּעֲלָוֹן. וַיִּתֵּיר הוּו, אֶלָּא אֶתְמַעֲטוּ.

לשון הקודש

מִזְבְּחִי מִזְבְּחִי, אַחֵר שְׁהַרְוִית אֹתִי
 בְּנִיבְלוֹת בְּנִים חֲסִידִים קְדוּשִׁים, שְׁמִסְרוּ
 נַפְשָׁם וְנִשְׁמַתָּם עָלֶיךָ, נִגְנֹזָת. אֵיפָּה
 אֶמְצָא אוֹתְךָ? אֵיפָּה הָאֵשׁ שְׁעָלֶיךָ? גֹּעַה
 וּמַיִלְלָת וּבּוֹכָה בְּקוֹל עָצוּב.

שִׁשְׁתִּי אֶלְפִי גְבָרִים קְדוּשִׁים, בְּכַל צֶדֶד
 שֶׁל אַרְבַּעַת צַדֵּי הָעוֹלָם, הֵם שְׁהִיוּ
 אוֹכְלִים קָרְבָּן בְּכַל יוֹם, יָרְדוּ עִמָּה,

יֹשְׁבִים בַּחוּץ צוּחִים וּבּוֹכִים אוֹתָם
 אֲרָאִים קְדוּשִׁים, שָׁאוֹת שְׁמוֹ הַקְדוּשׁ
 הָיָה מִתְעַטֵּר עֲלֵיהֶם, וּבּוֹ הֵם שְׁמַחִים
 וְעוֹמְדִים. לְקוֹל בְּכִיּוֹתֵיהֶם הָאוֹת הַזֶּה
 פִּרְחָה מֵהֶם, וְעֲלָתָה לְרוּמֵי מְרוּמִים.
 וְנִשְׁאָרוּ בְּנִקְבָּה שְׂבּוּכָה וּמַיִלְלָת. זֶהוּ
 שְׁפָתוֹב ^(ישעיה 64) לֵן אֲרָאִים צִעְקוּ חֲצָה.
 אֲרָאִים בְּלֹא יו"ד, צִעְקוּ חוּצָה.

וַאֲפִילוֹ אֵינִין דְּקַיִמִין לְבַר, בְּרוּחַ אַחֲרָא, דְּמַרְוֹן
 מֵאֵינִין אִימְרִין וּפְדִרִין. בְּשִׁירוֹתָא
 דְּלִילְיָא צִוְחִין גָּעָאן וּמִיִּלְלִין עַל הָאִי מַדְבָּח. וְוִי
 לְחַמְרָא דְּאָבִיד אַבּוּסָה, אַתֵּר דְּמַתְרֹוּה מְנִיָּה. מֵאן
 חָמִי נְהִימוּ דְּגִבְרִין קְדִישִׁין בְּמַטְרוֹנִיתָא, מַתָּא
 לְעִילָא, וּמַעִילָא לְתַתָּא.

בְּפִלְגּוֹ לִילְיָא, עָאֵל לָגוּ חֲחִיא נְקוּדָה דְּצִיּוֹן,
 אַתֵּר דְּבֵית קֹדֶשׁ הַקִּדָּשִׁים, חָמַת לִיָּה
 דְּאֶתְחָרִיב, וְאַסְתָּאב אַתֵּר בֵּית מוֹתָבָה וְעֶרְסָה,
 גָּעַת וּמִיִּלְלַת, סְלָקָא מַתָּא לְעִילָא, וּמַעִילָא
 לְתַתָּא, אַסְתַּבֵּל בְּאַתֵּר דְּכְרוּבִים, צִוְחָא בְּקוֹל
 מְרִירוֹ, וְאַרְיַמַת קָלָא וְאַמְרָה, עֶרְסִי עֶרְסִי, אַתֵּר
 בֵּית מוֹתָבִי.

לשון הקודש

בַּחֲצוֹת הַלֵּילָה נִכְנָסַת לְתוֹךְ אוֹתָהּ
 הַנִּקְדָּה שֶׁל צִיּוֹן, מְקוֹם בֵּית קֹדֶשׁ
 הַקִּדָּשִׁים, רוֹאָה אוֹתָהּ שֶׁנִּחְרַב, וְנִטְמָא
 מְקוֹם בֵּית מוֹשָׁבָה וּמִטָּתָהּ, גּוֹעָה
 וּמִיִּלְלַת, עוֹלָה מִמָּטָה לְמַעְלָה, וּמַמְעֵלָה
 לְמָטָה, מִסְתַּבֵּלַת בְּמִקְוֵם הַכְּרוּבִים,
 צוֹנַחַת בְּקוֹל מֶר, וּמְרִימָה קוֹלָה וְאוֹמְרָת:
 מִטָּתִי מִטָּתִי, מְקוֹם בֵּית מוֹשָׁבִי!

וּמִיִּלְלִים וּבּוֹכִים עַל מִזְבֵּחַ הָעוֹלוֹת. וְיוֹתֵר
 הָיוּ, אֵלָא שְׁהִתְמַעְטוּ.

וַאֲפִילוֹ אוֹתָם שְׁעוֹמְדִים בַּחוּץ, בְּרוּחַ
 אַחֲרָת, שָׁרוּיִם מֵאוֹתָם הָאִיבְרִים
 וְהַפְּדִרִים, בְּרֹאשִׁית הַלֵּילָה צוֹנְחִים,
 גּוֹעִים וּמִיִּלְלִים עַל הַמִּזְבֵּחַ הַזֶּה. אוֹי
 לְחַמּוֹר שְׂאֵבֵד אַבּוּסוֹ, הַמְּקוֹם שֶׁמַתְרֹוּה
 מִמֶּנּוּ. מִי רֹאֵה נְהִמַת הַגִּבְרִים הַקְּדוֹשִׁים
 בַּגִּבְיָרָה, מִמָּטָה לְמַעְלָה, וּמַמְעֵלָה לְמָטָה.

עַל הָאֵי דוּכְתָא בְּתִיב, (שה"ש ג א) עַל מִשְׁכְּבִי
בְּלִילוֹת. מִשְׁכְּבִי, עֶרְסָא דְּמִטְרוֹנִיתָא. גַּעַת
בְּבִכְיָה וְאִמְרָה, עֶרְסִי אֲתֵר מִקְדָּשִׁי, אֲתֵר דְּמִרְגָּלָאִין
טָבָאן, בִּי פְּרוּכְתָא וְכַפּוּרְתָא, דִּהְיוּ סְמִכִין עֲלוֹהֵי
שְׁתֵּין אֲלָפִין רַבּוֹן אַבְנֵי יָקָר, סְדָרִין סְדָרִין, שׁוּרִין
שׁוּרִין, מִסְתַּבְּלָאן דָּא לְדָא. סְדָרִין דְּרַמּוֹנִין מִתְצַעֲן
עַלְדָּ לְאַרְבַּע סְטָרִין. עֲלִמָּא קַיִימָא בְּגִינְדָּ.

רַבּוֹן עֲלִמָּא, בַּעְלִי, הָוָה אֲתִי לְגַבִּי, וְהוּא שָׁכַב
בֵּין דְּרוּעֵי, וְכָל מָה דְּבַעֲינָא מִנִּיהּ, וְכָל
בְּעוֹתֵי עָבִיד בְּעִידְנָא דָּא. כִּד הָוָה אֲתִי לְגַבִּי,
וְשָׁבִיק (וְשׁוֹ) בִּי מְדוּרִיָּה, וּמִשְׁתַּעֲשַׁע בֵּין שְׂדֵי.

עֶרְסִי עֶרְסִי, לִית אַתְּ דְּכִיר כִּד הָוִינָא אֲתָא לְגַבִּי
בְּחֻדָּה וּבְשִׁפִּירו דְּלָבָא, וְאִינוּן רַבִּין
עוֹלָמִין, הָיוּ נָפְקִי לְקַדְמוֹתִי, בְּטָשִׁי בְּגַדְפִּיָּהוּ
בְּחֻדָּה, לְקַבְּלָא לִי.

לשון הקודש

לְאַרְבַּעַת צְדָדִים. הָעוֹלָם עֲמִד בְּשִׁבְלֵיהּ.
רַבּוֹן הָעוֹלָם, בַּעְלִי הָיָה בָּא אֵלַי, וְהוּא
שׁוֹכֵב בֵּין זְרוּעֵי, וְכָל מָה שֶׁרָצִיתִי מִמֶּנּוּ,
וְכָל רָצוֹנִי עוֹשֶׂה בְּזֶמֶן הַזֶּה, בְּשֶׁהָיָה בָּא
אֵלַי וְעָזַב (וְשָׁם) בִּי מְדוּרוֹ וּמִשְׁתַּעֲשַׁע בֵּין
שְׂדֵי.

מִשְׁתֵּי מִשְׁתֵּי, אֵינְךָ זֹכֶרֶת בְּשֶׁהָיִיתִי
בָּאָה אֵלֶיךָ בְּשִׁמְחָה וּבְטוֹב לֵב, וְאוֹתָם

עַל הַמָּקוֹם הַזֶּה כְּתוּב (שִׁיר ג) עַל מִשְׁכְּבִי
בְּלִילוֹת. מִשְׁכְּבִי, מִטַּת הַנְּבִירָה. גּוֹעָה
בְּבִכְיָה וְאִמְרָת: מִשְׁתִּי, מָקוֹם מִקְדָּשִׁי,
הַמָּקוֹם שֶׁל הַמִּרְגָּלִיּוֹת הַטּוֹבוֹת, בֵּית
הַפְּרָכָת וְהַפְּפֶרֶת, שֶׁהָיוּ סוֹמְכִים עָלָיו
שְׂשִׁים אֶלֶף רַבּוֹת שֶׁל אַבְנֵי יָקָר,
סְדָרִים סְדָרִים, שׁוּרוֹת שׁוּרוֹת, מִסְתַּבְּלִים
זֶה עַל זֶה. סְדָרֵי רַמּוֹנִים מְצַעִים עָלֶיךָ

עֲפָרָא דְבָךְ, הָיָה קָם מְדוּכָתִיָּה, וְחָזוּ אִיךְ
אִיתְנַשְׂיָא אַרְזָא דְאַוְרִייתָא דַּהֲוָת הָכָא,
מִהָכָא נִפְקָא מְזוּנָא לְכָל עֲלָמָא, וְנַהוּרָא,
וּבִרְכָאן לְכָלָא.

אַשְׁנַח עַל בַּעְלִי, לִית הָכָא. אַשְׁנַח לְכָל סִטְר.
בַּעֲדִנָּא דָא פִּד הָיָה אֲתִי בַּעְלִי לְגַבִּי,
וְסַחֲרִיָּה בְּמָה בְּנִין חֲסִידִין, וְכָל אֵינֹן עוֹלָמָתָאן
זְמִינִין לְקַבְּלָא לִיָּה.

וְהַיֵּינָא שְׁמַעִין מִרְחִיק, קָל זְוִינִין דְּפַעֲמוֹנִים
מִקְשָׁקְשִׁין בֵּין רַגְלֵי, בְּנִין דְּאַשְׁמַע קָלִיָּה
עַד דִּלָּא יַעוֹל לְגַבִּי. כָּל עוֹלִימָתָאן דִּילִי, מִשְׁבָּחָן
וְאוֹדָן קָמִי קוֹדֶשָׁא בְּרִיד הוּא, לְבַתֵּר אֲזִלִּין כָּל
חַד עַל בֵּי מוֹתָבִיָּה, וְהַיֵּינֹן יְחִידָאִין מִחֲבָקָן
בְּנִשְׁקִתְהוֹן בְּרַחֲמֵי.

לשון הקודש

אותם העלמות מזמנות לקבלו.
וְהַיֵּינֹן שׁוֹמְעִים מִרְחוֹק קוֹל זְוִינִי
הַפַּעֲמוֹנִים מִקְשָׁקְשִׁים בֵּין רַגְלֵי, כְּדִי
שְׁאֲשַׁמַּע קוֹלוֹ טֶרֶם הִכְנִסוּ אֵלָי. כָּל
עֲלָמוֹתֵי מִשְׁבָּחוֹת וּמִדּוֹת לִפְנֵי הַקֹּדֶשׁ
בְּרוּךְ הוּא, אַחֲרֵי כֵךְ הוֹלְכוֹת כָּל אַחַת
לְבֵית מוֹשָׁבָה, וְהַיֵּינֹן יְחִידוֹת מִחֲבָקוֹת
בְּנִשְׁקִיתוּנֵן בְּאַהֲבָה.

התינוקות העלמים היו יוצאים בנגדי,
מכים בכנפיהם בשמחה לקבלני.
הַעֲפָר שֶׁבֶד הָיָה קָם מִמְּקוֹמוֹ, וְרוֹאֶה
אִיךְ נִשְׁבַּח אַרְזָא הַתּוֹרָה שֶׁהָיָה כָּאן.
מִכָּאן יֵצֵא מְזוּן לְכָל הָעוֹלָם, וְאוֹר,
וּבִרְכוֹת לְכָל.
אַשְׁנַח עַל בַּעְלִי – אֵינֹן כָּאן. אַשְׁנַח
לְכָל צַד. בְּזִמְן הָיָה בְּשִׁתְּהָ בָּא אֲזִלִּי
בַּעְלִי, וְסָבִיבוּ בְּמָה בְּנִים חֲסִידִים, וְכָל

בַּעֲלִי בַּעֲלִי, אֵן פָּנִיתְ, הַשְׁתָּא הוּא עֲדָנָא דִּיהוּינָא
אֲשַׁנַּח בָּךְ. אִסְתַּכְלָנָא בְּכָל כְּטָר, וְלִית
אַנְתָּ. אֵן אֲשַׁנַּח לָךְ, וְלֹא אֶתְבַּע בְּגִינְךָ.

דָּא הוּא אַתְרָךְ בְּעִידָנָא דָּא, לְמִיתִי לְגַבִּי, הָא
אַנָּא זְמִינָא הָכָא. הָא אַתְנַשִּׁית מִנָּאִי, לִית
אַנְתָּ דְכִיר יוֹמֵי דִרְחִימוֹ, כִּד הוּינָא שְׂכַבְתָּ בְּתוֹקְפָךְ,
וּמִחְקָא בְּדִיוֹקְנָךְ, וּדְיוֹקְנֵי הַוּוֹת מִחְקָא בָּךְ, כְּהֵא
חוּתָם דְשָׁבִיק דְיוֹקְנִיה בְּגַלִּיפּוֹ דְכַתְבָּא, הָכִי שְׂבַקְנָא
דְיוֹקְנֵי בָּךְ, בְּגִין דְתַשְׁתַּעֲשַׁע בְּדִיוֹקְנֵי, בְּעוֹד דְאַנָּא
בְּגוֹ חִילִי.

נַעֲת בְּכִיָּה, וְצוּחַת, בַּעֲלִי בַּעֲלִי, נְהִירוֹ דְעֵינִי
הָא אִיתְחַשְׁךָ. לִית אַנְתָּ דְכִיר, כִּד הַוּוֹת
אוֹשִׁיט שְׂמַאלְךָ מִתְחוּת רִישִׁי, וְאַנָּא מִתְעַנְגָּא עַל
סְגִיאוֹ דְשָׁלָם, וַיִּמְינְךָ מִחְבָּקָא בְּאַחוּה וּבְנִשְׁקִין.

לשון הקודש

חֲקוּק בָּךְ. כְּחוּתָם הוּא שְׂמִשְׁאִיר דְיוֹקְנֵי
בְּחִיקָתָהּ הַכְתָּב, כָּךְ הַשְׁאֲרִיתִי דְיוֹקְנֵי
בָּךְ, כְּדִי שְׁתַּשְׁתַּעֲשַׁע בְּדִיוֹקְנֵי, בְּעוֹדִי
בְּתוֹךְ צְבָאוֹתֵי.

גּוֹעֵצָה בְּכִיָּה וְאוֹמְרָת: בַּעֲלִי בַּעֲלִי,
הָאוֹר שֶׁל הָעֵינַיִם הָרִי נִחַשְׁךָ. אֵינְךָ זוֹכֵר,
כְּשֶׁהִיִּית מוֹשִׁיט שְׂמַאלְךָ מִתְחוּת לְרֹאשִׁי,
וְאֲנִי מִתְעַנְגָּת עַל רֵב שְׁלוֹם, וַיִּמְינְךָ

בַּעֲלִי בַּעֲלִי, אִיפֹה פָּנִיתְ? כָּעַת הוּא הַזְּמַן
שֶׁהִיִּיתִי מְשֻׁיחָה בָּךְ. הַסְתַּכְלָתִי בְּכָל צִד
– וַאֲינְךָ. אִיפֹה אֲשַׁנַּח לָךְ, וְלֹא אֶבְקֵשׁ
בְּשָׁבִילְךָ?

זֶהוּ מְקוֹמָךְ בַּזְּמַן הַזֶּה לְבֹא אֵלַי, הֲרִינִי
מִזְמַנְתָּ כָּאֵן. וְהֲרִי נִשְׁכַּחַת מִמֶּנִּי. אֵינְךָ
זוֹכֵר יָמֵי הָאֲהָבָה, כְּשֶׁהִיִּיתִי שׁוֹכְכָת
בְּחִיקָךְ, וְחִקְוָה בְּדִיוֹקְנָךְ, וּדְיוֹקְנֵי הַזֶּה

וְנִדְרָתָּ (דף קיב ע"ב) לִי דִלָּא תִשְׁבּוֹק רְחִימוּתָא דִּילִי
לְעַלְמִין. וְאוֹמִית לִי, (תהלים קלז ה) אִם אֶשְׁכַּחַךְ
יְרוּשָׁלַיִם תִּשְׁכַּח יְמִינִי, הָא אִיתְנַשִּׁינָא מִנָּךְ.

לִית אַנְתָּ דְּכִיר, כִּד קְאִימָנָא לְגַבְדָּ בְטוֹרָא דְסִינִי,
שְׁלִימִין שְׁתִּין רַבּוּ דְקִבִּילוּ לָךְ עַל־יְהוּ,
וְאַתְעֲפִרְנָא לָךְ בְּהוּ, יִתִּיר מִכָּל עַמְּמִיָּא, וְהוֹינָא
אֲזִלִּין אֲבַתְרָךְ לְכָל רְעוּתָךְ. וְהֵהִיא שְׁפַחָה קְטָלָא
בְּהוּ לְאַלְפִים וּרְבּוּן, וְלֹא אֲשַׁנְחָנָא. וְאַתְאֲבִידוּ
כְּלָהוּ בְּמַדְבָּרָא, וְשִׁבְקִית לֹון תַּמָּן, וְאַעִּילָנָא בְּגִיחוֹן
זְעִירִין לְקִיִּמָא קַמָּךְ בְּאַרְעָא דָּא. וּבְדִילָנָא לֹון
לְקִיִּמָא קַמָּךְ, בְּגִין רְעוּתָךְ.

בְּעָלִי הָיוּ דְכִיר, בְּכַמָּה בְּגִין קְדִישִׁין קְאִימָנָא
קַמָּךְ בְּכָל דָּרָא וְדָרָא, בְּיוֹמֵי דְדוֹר וְשְׁלָמָה
בְּרִיָּה. לִית אַנְתָּ דְכִיר כַּמָּה טַבָּאן דְעַבְדוּ קַמָּךְ.

לשון הקודש

שְׁפַחָה הִרְגָה בָּהֶם לְאַלְפִים וּרְבֻבּוֹת, וְלֹא
הִשְׁנַחְתִּי. וְכָלֶם נֶאֱבְדוּ בְּמַדְבָּר,
וְהִשְׁאַרְתָּ אוֹתָם שָׁם, וְהִכְנַסְנוּ בְּגִיחָם
הַקְטַנִּים לַעֲמֹד לְפָנֶיךָ בְּאַרְצָן הַזֶּה.
וְהִבְדַּלְנוּ אוֹתָם לַעֲמֹד לְפָנֶיךָ בְּשָׁבִיל
רְצוֹנָךְ.

בְּעָלִי, הָיוּ זֹכֵר, בְּכַמָּה בְּגִים קְדוּשִׁים
עַמְּדָתִי לְפָנֶיךָ בְּכָל דּוֹר וְדוֹר, בְּיוֹמֵי דּוֹר

מִחֻבָּקָת בְּאַחֲוָה וּבְנִשְׁיָקוֹת. וְנִדְרָתָּ לִי
שְׁלֹא תַעֲזֹב אֶהְבָּתִי לְעוֹלָמִים. וְנִשְׁבַּעְתָּ
לִי (תהלים קלז) אִם אֶשְׁכַּחַךְ יְרוּשָׁלַיִם תִּשְׁכַּח
יְמִינִי, הִנֵּה נִשְׁכַּחְתִּי מִמָּךְ.

אִינְךָ זֹכֵר, כִּשְׁעַמְדָתִי אֶצִּילְךָ בְּהַר סִינִי,
וְשָׁשִׁים רַבּוֹא שְׁלָמִים שְׁקַבְלוּךָ עֲלֵיהֶם,
וְהִתְעַפְרָתִי לָךְ בָּהֶם יוֹתֵר מִכָּל הָעַמִּים,
וְהִינֵנוּ הוֹלְכִים אַחֲרֶיךָ לְכָל רְצוֹנָךְ. וְאוֹתָהּ

יָאוֹת לָךְ לְמִידְבַּר חוֹבִין, וְלֹא תִדְבַּר זְכוּן. אִיךְ
אֶתְהַפִּיכֶת עָלֶיךָ.

בְּעֵינָא עָלֶיךָ, לִית אַנְתָּ. בְּעֵינָא עַל בְּנָאִי, לִית
אִינוּן. בְּעֵינָא עַל קְדוּשָׁתָא דְאַתְר דָּא,
הָא אֶסְתָּאב. כָּל עַלְמָא הָוָה בְּשָׁלָם בְּגִין אַתְר דָּא.
כְּלָבִין לָא נִבְחִין בְּעֵידָנָא דָּא, כּוּלְהוּ הָווּ בְּשָׁלָם.
גָּעָה וּמִיּוּלָּלָת, וְכָל אִינוּן אוּכְלוּסִין לְעֵילָא. וְכְלָבִים
צְוֹחִין לְתַתָּא, בְּשֵׁרוּתָא דְמִשְׁמֹרָה תְּלִיתָא.

נִבְקָת וְאַתְתָּ, קִימָא עַל אַתְר דְּמִדְבָּחָא קְטוּרָת
בוֹסְמִין, גָּעָת וּמִיּוּלָּלָת, וְסִלְקָת לְעֵילָא,
וְאַשְׁבָּחָא חַד כְּרוּב מֵאִינוּן תִּרִין כְּרוּבִין דְּהָווּ
בְּהָדָה, וּמַהְהוּא זְמָנָא לָא הָוָה לָהּ אֶלָּא חַד.
וְהָהוּא רַבִּיָּא עוֹלִימָא דְאַשְׁתָּאֵר, יִנְקָא מִינָה
בְּכִיָּה וִילָלוּתָא.

לשון הקודש

לְמַעְלָה. וְהַכְּלָבִים צְוֹחִים לְמַטָּה,
בְּרֵאשִׁית הַמִּשְׁמֹרָה הַשְּׁלִישִׁית.
חַיָּא יוֹצֵאת וּבָאָה, וְעוֹמְדָת עַל מְקוֹם
מִזְבֵּחַ קְטוּרַת הַסָּמִים, גָּעָה וּמִיּוּלָּלָת,
וְעוֹלָה לְמַעְלָה, וּמוֹצֵאת כְּרוּב אֶחָד
מֵאוֹתָם שְׁנֵי הַכְּרוּבִים שֶׁהָיוּ עִמָּה,
וּמֵאוֹתוֹ הַזֶּמֶן לֹא הָיָה לָהּ אֶלָּא אֶחָד.
וְאוֹתוֹ הַתִּינוּק הָעֵלָם שֶׁנִּשְׁאָר, יִנְקָא מִמֶּנָּה
בְּכִיָּה וִילָלָה.

וּשְׁלֹמֹה בִּנּוּ. אֵינְךָ זוֹכֵר כִּמָּה טוֹבוֹת
שָׁעֲשָׂו לְפָנֶיךָ? הֵאֵם גָּאָה לָךְ לְזִכֹּר
הַטָּאִים, וְלֹא תִזְכֹּר זְכוּיֹת? אִיךְ הִתְהַפְּכוּ
עָלֶיךָ?

אֲנִי מִבְּקִשְׁתָּ אוֹתְךָ – וְאֵינְךָ. מִבְּקִשְׁתָּ
עַל בְּנֵי – וְאֵינִם. מִבְּקִשְׁתָּ עַל קִדְשְׁתָּ
הַמְּקוֹם הַזֶּה – וְהָרִי נִטְמָא. כָּל הָעוֹלָם
הָיָה בְּשָׁלוֹם מִשּׁוֹם הַמְּקוֹם הַזֶּה. הַכְּלָבִים
אֵין נוֹבְחִים בְּזֶמֶן הַזֶּה, כָּלָם הָיוּ בְּשָׁלוֹם.
גָּעָה וּמִיּוּלָּלָת, וְכָל אוֹתָם הָאוּכְלוּסִים

בְּדִין קוֹדֶשׁא בְּרִיד הוּא אֲזִדְמֵן לְגַבְהָ, וְנִחִית לָהּ,
וּמִמַּלְל עֲמָהּ. וְעַל דָּא בְּתִיב, (ירמיה לא טו) כֹּה
אָמַר ה' מִנְעִי קוֹלְךָ מִבְּכִי וְעֵינֶיךָ מִדְמָעָה כִּי יֵשׁ
תִּקְנָה לְאַחֲרִיתֶךָ. וְעַל דָּא תַּנִּינָן, תִּינוּק יוֹנָק מִשְׁדֵּי
אִמּוֹ, וְאַשָּׁה מִסְפֶּרֶת עִם בַּעֲלָהּ. (עַד הֵכָא פְתִיחָתָא, מִכָּאן
וְלַהֲלָאָה שִׁירוּתָא דְּמִגִּילַת אִיכָה).

אִיכָה יֹשְׁבָה בְּדָד, רַבָּנָן פְּתַחֵי הָאִי קָרָא, (קהלת יב
א) וְזָכוֹר אֶת בּוֹרְאֶךָ בְּיָמֶי בְּחֻרוֹתֶיךָ עַד
אֲשֶׁר לֹא יָבֹאוּ יָמֶי הָרָעָה. הָאִי קָרָא, אֲוִקִּימָנָא
לִיה בְּיִשְׂרָאֵל כִּד חֻוּ בְּאַרְעָא קְדִישָׁא. וְזָכוֹר אֶת
בּוֹרְאֶיךָ, חֲוִי דְכִיר כָּל אֵינֻן טָבָאן, וְכָל אֵינֻן אֶתִּין
וְנִסִּין, דְּעַבְד לָךְ קוֹדֶשׁא בְּרִיד הוּא בְּיוֹמֵין קְדָמָאִין,
כִּד חֲוֹת רַבִּיא בְּמַהִימְנוּתָא, כְּמָה דְאַתְּ אָמַר, (הושע
יא א) כִּי נָעַר יִשְׂרָאֵל וְאַהֲבָהוּ.

לשון הקודש

בְּיָמֶי בְּחֻרוֹתֶיךָ עַד אֲשֶׁר לֹא יָבֹאוּ יָמֶי
הָרָעָה. הַפְּסוּק הַזֶּה בְּאַרְנוּהוּ בְּיִשְׂרָאֵל,
כְּשֶׁהָיוּ בְּאַרְצָן הַקְּדוּשָׁה. וְזָכוֹר אֶת בּוֹרְאֶיךָ
– תַּהֲיֶה זָכוֹר אֶת כָּל אוֹתֶן הַטּוֹבוֹת וְכָל
אוֹתֶם הָאוֹתוֹת וְהַנִּסִּים שֶׁעָשָׂה לָךְ
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּיָמִים הָרִאשׁוֹנִים,
כְּשֶׁהָיִיתָ נֶעֱר בְּאַמּוֹנָה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (הושע
יא) כִּי נָעַר יִשְׂרָאֵל וְאַהֲבָהוּ.

וְאַזְ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הִזְדְּמֵן אֵלֶיךָ,
וַיִּזְרַד אֵלֶיךָ, וּמִדְבַּר עֲמָהּ. וְעַל זֶה כְּתוּב
(ירמיה לא) כֹּה אָמַר ה' מִנְעִי קוֹלְךָ מִבְּכִי
וְעֵינֶיךָ מִדְמָעָה, כִּי יֵשׁ תִּקְנָה לְאַחֲרִיתֶךָ.
וְעַל זֶה שֶׁנִּינָן, תִּינוּק יוֹנָק מִשְׁדֵּי אִמּוֹ,
וְאַשָּׁה מִסְפֶּרֶת עִם בַּעֲלָהּ. (עַד כָּאן הַפְּתִיחָה, מִכָּאן
וְאֵילָךְ רֵאשִׁיתָהּ שֶׁל מַגִּילַת אִיכָה).

אִיכָה יֹשְׁבָה בְּדָד, רַבּוֹתֵינוּ פּוֹתְחִים
בְּפִסּוּק הַזֶּה, (קהלת יב) וְזָכוֹר אֶת בּוֹרְאֶיךָ

בִּימֵי בַחֲרוּתִּיךָ, בְּזִמְנָא דְּאִיהוּ אִיתְרַעֵי בְּךָ מִכָּל
עַמִּין דְּעֵלְמָא. עַד אֲשֶׁר לֹא יָבֹאוּ יָמֵי
הָרָעָה, יוֹמִין דִּישְׁלָטוֹן בְּךָ שְׂאָר עַמִּין, וַיִּבְדְּרוֹן לָךְ
בְּכָל עַמְּמִיא.

בִּימֵי בַחֲרוּתִּיךָ, יוֹמִין דְּשִׁתָּא, דְּאִינוֹן בְּרִירִין לָךְ,
וְנָטִירוּ דְלֵעִילָא עֲלָךְ. וְאִינוֹן אַרְבַּע יָרְחֵי
דְּשִׁתָּא, אֲדָר גִּיסָן אֲיִיר סִינֹן. אֲלִין אִינוֹן יוֹמִין
דְּבַחַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בִּישְׂרָאֵל, וְעַבְד בְּחֹזֶן
עַמְּהוֹן נָסִין. וְכִנְסַת יִשְׂרָאֵל מִתַּעֲטָרָא בְּבַעֲלָהּ,
וְאֶתְקַרִּיבַת בְּהִדְיָהּ.

עַד אֲשֶׁר לֹא יָבֹאוּ יָמֵי הָרָעָה, יָמֵי הַזְקָנָה, יָמֵי
הָרָעָה מִמָּשׁ, וְאִינוֹן: תַּמּוּז אָב טִבֵּת שְׁבַט.
אָף עַל גַּב דְּלֹא אִיתְגַּלְיָא כָּל כְּךָ, וְסִימָן ^(מְשַׁלִּי י)
^(ג) וְשִׁבְט לָגו חֶסֶר לֵב.

לשון הקודש

בְּרִיךְ הוּא בִּישְׂרָאֵל, וְעָשָׂה בָּהֶם עֲמָהֶם
נָסִים. וְכִנְסַת יִשְׂרָאֵל מִעֲטָרַת בְּבַעֲלָהּ
וּמִתְקַרְבַּת אֲלִיוּ.

עַד אֲשֶׁר לֹא יָבֹאוּ יָמֵי הָרָעָה - יָמֵי
הַזְקָנָה, יָמֵי הָרָעָה מִמָּשׁ, וְהֵם: תַּמּוּז אָב
טִבֵּת שְׁבַט. אָף עַל גַּב שְׁלֹא הִתְגַּלָּה כָּל
כְּךָ, וְסִימָנָךְ - ^(מְשַׁלִּי ו) וְשִׁבְט לָגו חֶסֶר לֵב.

בִּימֵי בַחֲרוּתִּיךָ - בְּזִמְנָן שֶׁהִתְרַעָה בְּךָ
מִכָּל הָעַמִּים שֶׁל הָעוֹלָם. עַד אֲשֶׁר לֹא
יָבֹאוּ יָמֵי הָרָעָה - יָמִים שִׁישְׁלָטוּ בְּךָ
שְׂאָר הָעַמִּים, וַיִּפְּרוּ אוֹתָךְ בְּכָל הָעַמִּים.
בִּימֵי בַחֲרוּתִּיךָ - יָמֹת הַשָּׁנָה, שֶׁהֵם
בְּרוּרִים לָךְ, וְהַשְׁמִירָה שְׁלִמְעָלָה עָלֶיךָ.
וְהֵם אַרְבַּעַה יָרְחֵי הַשָּׁנָה, אֲדָר גִּיסָן אֲיִיר
סִינֹן, אֵלּוּ אוֹתָם הַיָּמִים שֶׁבַחַר הַקָּדוֹשׁ

וְהִגִּיעוּ שָׁנִים, שָׁנִים דְּגָלוּתָא, דְּאָזְלִין יִשְׂרָאֵל
מְטוֹלְמָלִין. וְלִית בְּהוּ חֶפְצִי, דְּתַנִּינוּ,
זְמִינִין בְּיוֹמָא דְּגָלוּתָא, דְּלֹא יִשְׁתַּבַּח בִּידָא
דְּבַר נָשׁ (חֶפְצִי) לְמִיזְבֵּן בְּשׁוּקָא, וּכְדִין תִּכְלָה
פְּרוּטָה מִן חֲפִים.

עַד אֲשֶׁר לֹא תַחֲשַׁךְ הַשֶּׁמֶשׁ, דָּא קְלָסְתָּר
פָּנִים שֶׁל שְׂכִינָה, מְלַעִילָא וּמַתָּא. מַתָּא
מֵאן אִינוּן. מְאָרִי מַתְנִיתִין דְּהוּ בְּאַרְעָא
דְּיִשְׂרָאֵל, פְּטִישִׁי דְּפְרוּזָלָא, מְהִדְקִין טַגְרִין,
וְתַלְשִׁין טוֹרִין רַמָּאִין.

וְהָאֹר, זֶה תִּלְמוּד יְרוּשָׁלַּמִי, דְּנִתִּיר נְהוּרָא
דְּאוּרִייתָא, לְבַתָּר דְּאַתְבָּטֵל דָּא, כְּבִיכּוּל,
אַשְׁתַּאֲרוּ בְּחֻשׁוּכָא. דְּכְתִיב, בְּמַחֲשָׁבִים הוֹשִׁיבֵנִי, זֶה
תִּלְמוּד בְּבָלִי, דְּאָזְלִין בֵּיהּ בְּנֵי עַלְמָא בְּמַחֲשָׁבִים.

לשון הקודש

שְׁהִיו בְּאַרְצֵי יִשְׂרָאֵל, פְּטִישִׁי בְּרִזָּל,
מְהִדְקִים סְלָעִים, וְתוֹלְשִׁים הָרִים רָמִים.
וְהָאֹר – זֶה תִּלְמוּד הִירוּשָׁלַּמִי,
שְׁמַאֲרִי אֹר הַתּוֹרָה, אַחֲרָ שְׁהִתְבָּטֵל זֶה,
כְּבִיכּוּל נִשְׁאָרוּ בְּחֻשָּׁךְ, שְׁכֻתוֹב (איכה א)
בְּמַחֲשָׁבִים הוֹשִׁיבֵנִי, זֶה תִּלְמוּד בְּבָלִי,
שְׁהוֹלְכִים בּוֹ בְּנֵי הָעוֹלָם בְּמַחֲשָׁבִים.

וְהִגִּיעוּ שָׁנִים – שָׁנִים שֶׁל גָּלוּת,
שְׁיִשְׂרָאֵל הוֹלְכִים מְטוֹלְמָלִים. וְאִין בְּהֶם
חֶפְצִי – שְׁשָׁנִינוּ, עֲתִידִים בִּימֵי הַגָּלוּת
שֶׁלֹּא יִמָּצֵא בִּיד הָאָדָם (חֶפְצִי) לְקִנּוּת
בְּשׁוּק, וְאִז תִּכְלָה הַפְּרוּטָה מִן חֲפִים.
עַד אֲשֶׁר לֹא תַחֲשַׁךְ הַשֶּׁמֶשׁ – זֶה
קְלָסְתָּר פָּנִים שֶׁל הַשְׂכִּינָה, מְלַמְעָלָה
וּמְלַמְטָה. מִמָּטָה מִי הֵם? בְּעָלֵי הַמִּשְׁנָה

וְחִירָתָה, אֵלֶּיךָ אֵינוֹן הַבְּרִייתוֹת, דִּהְיוּ נְהִירִין נְהִירוֹ
 דְּחֻכְמָה סְתִימָאָה. וְהַכָּכָבִים, אֵלֶּיךָ אֵינוֹן
 מִשְׁכִּילִים דִּהְיוּ בְּאַרְעָא קַדִּישָׁא, כָּל אֵינוֹן תַּנְאִים
 וְאַמּוֹרָאִים, דְּכָל עֲלָמָא קָיִמָּא בְּגִינֵיהּ. דְּכֵד הָווּ
 קָיִמֵי בְּחֻדָּא, הָווּ אָמַר בְּרַ נָשׁ לְחֻבְרִיהָ, מִגּוּ מְלָה
 דָּא דְּפִרְחָה מִפּוּמוֹי, אָנָּא חֲמָא מַה דִּיהָא יוֹמָא דָּא,
 אוּ לְמַחַר, כִּדּוּ וְכִדּוּ.

דְּכֵד אַחַר עַד אֲשֶׁר לֹא תַחֲשֹׁךְ הַשֶּׁמֶשׁ, נְהִירוֹ
 דְּקָלְסֵתָר פְּנֵי שְׂכִינָה, דִּהְיוּ נְהִיר לָהּ בְּכָל
 יוֹמָא, וּמִתְהוּא נְהִירוֹ עֲלָמָא אֲתִקְיִים, וְיִשְׂרָאֵל
 שָׂרָאן עַל אֲרָעָא לְרוּחֲצָנוּ.

וְהָאֹר, אֹר שְׁבָרָא הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּמַעֲשֵׂה
 בְּרָאשִׁית, דִּהְיוּ נְהִיר מִסִּיפֵי עֲלָמָא
 לְמִיפֵי עֲלָמָא, וְאֲתַגְנִיזוּ. וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ

לשון הקודש

לְמַחַר כִּדּוּ וְכִדּוּ.
 דְּכֵד אַחַר, (קהלת יב) עַד אֲשֶׁר לֹא תַחֲשֹׁךְ
 הַשֶּׁמֶשׁ - הָאֹר שֶׁל קָלְסֵתָר פְּנֵי
 הַשְּׂכִינָה, שֶׁהִיא מְאִיר לָהּ בְּכָל יוֹם,
 וּמֵאוֹתוֹ הָאֹר הָעוֹלָם הַתִּקִּים, וְיִשְׂרָאֵל
 שֶׁהוּא בְּאֶרֶץ לְבָטָח.
 וְהָאֹר - הָאֹר שְׁבָרָא הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ
 הוּא בְּמַעֲשֵׂה בְּרָאשִׁית, שֶׁהִיא מְאִיר

וְחִירָתָה - אֵלֶּיךָ הֵן הַבְּרִייתוֹת, שֶׁהִיוּ
 מְאִירוֹת אֹר הַחֻכְמָה הַנִּסְתָּרָה.
 וְהַכָּכָבִים - אֵלֶּיךָ אוֹתָם הַמִּשְׁכִּילִים שֶׁהִיוּ
 בְּאֶרֶץ הַקְדוּשָׁה, כָּל אוֹתָם הַתַּנְאִים
 וְהַאֲמּוֹרָאִים, שֶׁכָּל הָעוֹלָם עוֹמֵד
 בְּשִׁבְלָם. שֶׁשֶּׁהִיוּ עוֹמְדִים יַחַד, הִיא
 אוֹמֵר אִישׁ לְחֻבְרוֹ: מִתּוֹךְ דְּכֵד זֶה שְׁפִרְחָה
 מִפּוּי, אֲנִי רוֹאֶה מַה שִּׁיְהִיָּה הַיּוֹם הַזֶּה אוּ

הוא (הנה) נהיר, ואפיק מיניה חד חוטא דימינא
דקודשא בריך הוא, ואחיד לסיחרא. ובההוא זימנא
בתיב, השיב אחור ומינו.

והירח, דבתיב (ישעיה א כא) צדק ילין בה. והככבים,
מלאכי השרת, שהיו באים בה וידועים
אצלה, ובטלו מקיומיהו, ואלין איקרון מלאכי
שלום. ושבו העבים אחר הגשם, דבתיב (שם לג
ז) מלאכי שלום מר ובכיון.

ביום שיזעו שמרי הבית, אלין תלת בתי דינין,
דהו אולפי תורה בלשבת הגזית. והתענותו
אנשי החיל, אלו סנהדרי גדולה וסנהדרי קטנה.
ובטלו הפחנות, אלו כהנים ולוים, וכלהו משמרות
דהו קיימי בירושלים.

לשון הקודש

מסוף העולם ועד סוף העולם, ונגנו.
והקדוש ברוך הוא (הנה) מאיר, ומוציא
ממנו חוט אחד של ימינו של הקדוש
ברוך הוא, ואוחז בלבנה. ובאותו הזמן
כתוב (איכה ב) השיב אחור ומינו.
והירח – שכתוב (ישעיה א) צדק ילין בה.
והכוכבים – מלאכי השרת, שהיו באים
בה וידועים אצלה, ובטלו מקיומם, ואלה
נקראים מלאכי שלום. ושבו העבים אחר

הגשם, שכתוב (שם לב) מלאכי שלום מר
ובכיון.

ביום שיזעו שמרי הבית (קהלת יב) – אלו
שלשה בתי דין שהיו מלמדים תורה
בלשבת הגזית. והתענותו אנשי החיל –
אלו סנהדרי גדולה וסנהדרי קטנה.
ובטלו הפחנות – אלו כהנים ולוים, וכל
המשמרות שהיו עומדות בירושלים.

וַחֲשֹׁבוּ הָרָאוֹת בְּאַרְבוֹת, אֲלֵינָּה נְבִיאִים וְצוּפִים,
 דִּהְיוּ חֲמָאן בְּנִבְוָאָה וּבְרוּחַ הַקֹּדֶשׁ. וְסִגְרוּ
 דְּלִתִּים בְּשׁוּק, דְּבָנֵי נָשָׂא צוּזְחִין, וְלִית מֵאן דִּיתִיב
 עֲלֵיהֶו, דִּהָא כָּל תַּרְעִין נִנְעֵלוּ, מִן יוֹמָא דְאִתְחַרַּב
 בִּי מִקֹּדֶשָׁא, וּבְטִילַת עֲבִידַת בֵּית אֱלֹהֵנָא.

בְּשֹׁפֶל קוֹל הַטְּחָנָה, אֲלֵינָּה אֵינוֹן בּוֹתְשֵׁי קְטוֹרֶת,
 דִּהְיוּ יַהֲבֵי קָלָא בְּכָל יוֹמָא, בְּכַתִּישׁוֹ
 דִּילִיָּה. דְּבָר אַחֵר קוֹל הַטְּחָנָה, קָלָא דְשְׂכִינְתָּא,
 צוּזְחָא בְּכָל יוֹמָא, (יִרְמִיָּה ג כב) שׁוּבוּ בָנִים שׁוֹבְבִים, וְלִית
 מֵאן דִּישְׁנָה בָּהּ.

וַיֵּשְׁחוּ כָּל בָּנוֹת הַשִּׁיר, אֲלֵינָּה אֵינוֹן דְּסִלְקִין
 בְּדוּכְנָא בְּכָל יוֹמָא, וּמִנְגְּנֵי נִיגוּנָא דְשִׁיר.
 כָּל, לְאַסְגָּאָה מִלְּאֲבֵי עִילָאָה לְעִילָא, דִּהְיוּ מִתְחַלְקִין
 מִשְׁמְרוֹת לְעִילָא, לְקַבֵּל אֵינוֹן מִשְׁמְרוֹת לְתַתָּא.

לשון הקודש

יום בפתישה שלה. דְּבָר אַחֵר, קוֹל
 הַטְּחָנָה – קוֹל הַשְּׂכִינָה, שְׁצוּזְחָת בְּכָל
 יום שׁוּבוּ בָנִים שׁוֹבְבִים, וְאֵין מִי שִׁישְׁנִית
 עֲלֵיהָ.

וַיֵּשְׁחוּ כָּל בָּנוֹת הַשִּׁיר – אֵלוֹ אוֹתָם
 שְׁעוּלִים לְדוּכְנָא בְּכָל יוֹם, וּמִנְגְּנִים נִגּוֹן שֶׁל
 שִׁיר. כָּל – לְרִבּוֹת מִלְּאֲבֵי עֲלִיּוֹן לְמַעְלָה,
 שְׁהִיוּ מִתְחַלְקִים מִשְׁמְרוֹת לְמַעְלָה –
 בְּנִגּוּד אוֹתָם הַמִּשְׁמְרוֹת לְמַטָּה. שְׁחוּ

וַחֲשֹׁבוּ הָרָאוֹת בְּאַרְבוֹת – אֵלוֹ נְבִיאִים
 וְצוּפִים, שְׁהִיוּ רוֹאִים בְּנִבְוָאָה וּבְרוּחַ
 הַקֹּדֶשׁ. (ש) וְסִגְרוּ דְּלִתִּים בְּשׁוּק – שְׂבָנֵי
 אָדָם צוּזְחִים, וְאֵין מִי שֶׁמְשִׁיב לָהֶם,
 שְׁהִירֵי כָּל הַשְּׁעָרִים נִנְעֵלוּ מִיּוֹם שְׁנַחֲרַב
 בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, וּבְטִילָה עֲבוֹדַת בֵּית
 אֱלֹהֵינוּ.

בְּשֹׁפֶל קוֹל הַטְּחָנָה (ש) – אֱלֹהֵי אוֹתָם
 בּוֹתְשֵׁי הַקְטָרֶת, שְׁהִיוּ נוֹתְנִים קוֹל בְּכָל

שָׁחוּ, אֲלֵינָּה דְלִתָּתָא. בְּכִיכּוּל, אַף אֲלֵינָּה דְלַעִילָא
שָׁחוּ. גַּם מִגְבֵּה יִירָאוּ. וְאַף עַל גַּב דְּמִגְבֹּהָ הָווּ
נִנְסָא, הָווּ דְחֵלִין.

שָׁחוּ אֵינֻן בְּנוֹת שִׁיר, בְּגִין דִּהָא שְׁמוֹנִים אָלָף
לְוִיִּם, הָווּ יִדְיָהוֹן מְהִדְקֵן לְאַחֲרָא. בַּד מְטו
לְנִהְרוֹת בָּבֶל, בְּנוֹרִיָּהוֹן הָווּ תְּלִיין עַל אֵילָנִין דְּתַמָּן.
הָווּ שְׂאֵלִין לֹון לְנִגְנָא. וְאַמְרִי, (תהלים קלז ד) אֵיךְ נָשִׁיר
אֶת שִׁיר ה' עַל אֲדָמַת נֶכֶר. נָשְׁכוּ בְּשִׁנְיָהוֹן בּוֹהֲגִי
יִדְיָהוֹן וּבְרֵתוֹ לֹון, וְלֹא יָכִילוּ לְנִגְנָא, וּקְטִילוּ לֹון.

וְחִתְחֻתִּים בְּדֶרֶךְ, דִּהָא הָווּ אֲזִלִּין בְּרִיתֵיין עַל
צִוְאֵרִיָּהוֹן, וּמִהֲדוּקָא דִּהָוָה תַּקִּיף, הָווּ
נָפְלוּ אֶצְבְּעוֹתֵיהֶוּ בְּאַוֲרָחָא. (דף קיג ע"א) וִירְמְיָה הָוָה
לָקִיט לֹון בְּטִלְיָתִיהּ, וְנָשִׁיק לֹון, וּבְכִי עֲלִיָּהוּ. וְהָוָה
אָמַר לְהוּ, בְּנִי, וְלֹא אֲמָרִית לְכוּ, (ירמיה יג טז) תִּנְנוּ לַה'

לשון הקודש

קלז) אֵיךְ נָשִׁיר אֶת שִׁיר ה' עַל אֲדָמַת
נֶכֶר? נָשְׁכוּ בְּשִׁנְיָהֶם בְּהִנֵּי יִדְיָהֶם וּבְרֵתוֹ
אוֹתָם, וְלֹא יָכִילוּ לְנִגְנָא, וְהָרְגוּ אוֹתָם.
וְחִתְחֻתִּים בְּדֶרֶךְ – שְׁהָרִי הָיוּ הוֹלְכִים
בְּרִיתִים עַל צִוְאֵרִיָּהֶם, וּמִהֲדוּקָא שְׁהָרִי
חִזַּק, הָיוּ נוֹפְלִים אֶצְבְּעוֹתֵיהֶם בְּדֶרֶךְ,
וִירְמְיָה הָיָה מְלַקְטָם בְּטִלְיָתוֹ, וְנוֹשֵׁק
אוֹתָם, וּבֹכֶה עֲלֵיהֶם. וְהָיָה אוֹמֵר לָהֶם:

אוֹתָם שְׁלֵמְטָה – בְּכִיכּוּל אַף אֵלוֹ
שְׁלֵמְעֵלָה שָׁחוּ. גַּם מִגְבֵּה יִירָאוּ. וְאַף עַל
גַּב שְׁמִגְבֹּהָ הֵם נִנְסִים, הָיוּ פּוֹחְדִים.
שָׁחוּ אוֹתָם בְּנוֹת הַשִּׁיר, מִשּׁוֹם שְׁהָרִי
שְׁמוֹנִים אָלָף לְוִיִּם הָיוּ יִדְיָהֶם מְהִדְקִים
לְאַחֲרָא. בְּשִׁהְיָעוּ לְנִהְרוֹת בָּבֶל,
בְּנוֹרוֹתֵיהֶם הָיוּ תְּלוּיִים עַל הָאֵילָנוֹת שָׁם,
הָיוּ מְבַקְשִׁים מֵהֶם לְנִגְנָא, וְאוֹמְרִים (תהלים)

אֱלֹהֵיכֶם כְּבוֹד בְּטָרָם יַחְשִׁיד וְגו'. וְעַל דָּא
כְּתִיב, (שם ט ט) עַל הַהָרִים אִשָּׁא בְּכִי וְנָהִי וְעַל נְאוֹת
מִדְבָּר קִינָה.

וַיֵּנְאֵץ הַשָּׂקֶד, מִן יוֹמָא דְנִצְיָן אֵילָנָא דָא
לְבָלְבִין, עַד יוֹמָא דְעֵבִיד אִיכָה, חַד
וְעֵשְׂרִים יוֹמָא נִינְהוּ. כֶּךָ מִשְׁבַּעַה עֶשֶׂר בְּתַמּוּז עַד
תַּשְׁעָה בָּאָב, עֵשְׂרִים וְאַחַד יוֹם בִּינְיָהוּ. הֲדָא הוּא
דְכְתִיב, (שם א יא) מִקֵּל שָׂקֶד אָנִי רוֹאֶה.

וַיִּסְתַּבֵּל הַחֲנֹב, דְּאֶתְיָהַב מְטוּלָא עַל כְּתָפוּי
דְּזִרְעָא דְדָוִד. וְתַפֵּר הָאֲבִינָה, דְּאֶתְבַּטֵּל
עֲבִידַת בֵּית אֱלֹהֵנָא. בִּי הוֹלֵךְ הָאָדָם לְבֵית עוֹלָמוֹ,
דָּא הוּא כְּבוֹד, דְּאֶסְתַּלַּק לְעֵילָא. וּבְגֵי נִשָּׂא צוּחִין,
וְלִית מָאן דִּישְׁנָה בָּהּ.

לשון הקודש

וְאַחַד יוֹם בִּינְיָהֶם. זֶהוּ שְׁכֵתוֹב (ירמיה א)
מִקֵּל שָׂקֶד אָנִי רֹאֶה.

וַיִּסְתַּבֵּל הַחֲנֹב (קהלת יב) – שְׁנָתָן מִשָּׂא עַל
כְּתָפֵי זֶרַע דָּוִד. וְתַפֵּר הָאֲבִינָה –
שֶׁהַתַּבְטִּילָה עֲבוֹדַת בֵּית אֱלֹהֵינוּ. בִּי הוֹלֵךְ
הָאָדָם אֶל בֵּית עוֹלָמוֹ – זֶהוּ הַכְּבוֹד
שֶׁהִסְתַּלַּק לְמַעְלָה, וּבְגֵי אָדָם צוּחִים,
וְאֵין מִי שֶׁמְשַׁנֵּית בָּהֶם.

בְּנִי, וְלֹא אִמְרָתִי לָכֶם (ירמיה א) תִּנְנוּ לָהּ
אֱלֹהֵיכֶם כְּבוֹד בְּטָרָם יַחְשִׁיד וְגו'! וְעַל זֶה
כְּתוּב (שם ט) עַל הַהָרִים אִשָּׁא בְּכִי וְנָהִי וְעַל
נְאוֹת מִדְבָּר קִינָה.

וַיֵּנְאֵץ הַשָּׂקֶד (קהלת יב) – מִיּוֹם שְׁמַנְצָנִין
הָאֵילָן הָזֶה לְבָלוּבִים עַד הַיּוֹם שֶׁעוֹשָׂה
פְּרִי, הֵם עֵשְׂרִים וְאַחַד יוֹם. כֶּךָ מִשְׁבַּעַה
עֶשֶׂר תַּמּוּז עַד תַּשְׁעָה בָּאָב – עֵשְׂרִים

עַד אֲשֶׁר לֹא יִרְתַּק חֶבֶל הַכֶּסֶף, אֶתֶר דְּבִהְנָא
מִקְטִיר קְטוֹרֶת עַל מִדְבַּחַת דְּלִנְאוּ. וְתִרְץ
גִּלְת הַזֶּהָב, דָּא הוּא בֵּית קֹדֶשׁ הַקְּדָשִׁים, דְּתַמֵּן
בְּרוּכִים וְדִהָב. וְתִשְׁבֵּר כֹּד עַל הַמְּבוּעַ, דָּא מַלְכוּת
בֵּית דָּוִד דְּאִיתְּבֵר.

וַיָּשֶׁב הָעֶפְרַיִם עַל הָאָרֶץ בְּשִׁהְיָהּ, יִתְחַרֵּב בִּי
מִקְדָּשָׁא, וַיְהִי בְּעַפְרָא. וְהָרוּחַ תָּשׁוּב אֶל
הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר נִתְּנָהּ, דָּא שְׂכִינְתָּא, וְאִסְתַּלְקוּתָא
דְּרוּחַ נְבוּזַאדַן מִן עֲלָמָא.

רַבִּי יוֹדָא פִּתַּח, בַּיּוֹם שִׁזְעוּ שְׁמֵרֵי הַבַּיִת, אֵלֶּיךָ
תִּנָּאִים וְאַמּוֹרָאִים, דִּהְיוּ נְטִירֵי עֲמָא דְאַרְעָא
דְּיִשְׂרָאֵל, וְאַזְדַּעְזְעוּן מִדּוּכְתִּייהוּ.

וְהִתְעַוְּתוּ אַנְשֵׁי הַחֵיל, בְּכֹה דְאַתְּ אָמַר, (בראשית מז)
(ו) וַיֵּשׁ בָּם אַנְשֵׁי חֵיל. חוּבָא דְבְנֵי

לשון הקודש

אֶל הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר נִתְּנָהּ - זוֹ הַשְׂכִּינָה,
וְהִסְתַּלְקוּתָא שֶׁל רוּחַ הַנְּבוּזָאדַן מִן הָעוֹלָם.
רַבִּי יוֹדָא פִּתַּח, (שם יב) בַּיּוֹם שִׁזְעוּ שְׁמֵרֵי
הַבַּיִת - אֵלֶּיךָ תִּנָּאִים וְאַמּוֹרָאִים, שֶׁהָיוּ
שׂוֹמְרֵי הָעָם שֶׁל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וְהִזְדַּעְזְעוּ
מִמָּקוֹמָם.

וְהִתְעַוְּתוּ אַנְשֵׁי הַחֵיל, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר
(בראשית מז) וַיֵּשׁ בָּם אַנְשֵׁי חֵיל. הַחֲמָא שֶׁל

עַד אֲשֶׁר לֹא יִרְתַּק חֶבֶל הַכֶּסֶף (שם) -
הַמָּקוֹם שֶׁהִכְהִין הָיָה מִקְטִיר קְטוֹרֶת עַל
הַמִּזְבֵּחַ הַפְּנִימִי. וְתִרְץ גִּלְת הַזֶּהָב - זֶהוּ
בֵּית קֹדֶשׁ הַקְּדָשִׁים, שֶׁשָּׁם הַכְּרוּכִים שֶׁל
הַזֶּהָב. וְתִשְׁבֵּר כֹּד עַל הַמְּבוּעַ - זוֹ מַלְכוּת
בֵּית דָּוִד שֶׁנִּשְׁבְּרָה.

וַיָּשֶׁב הָעֶפְרַיִם עַל הָאָרֶץ בְּשִׁהְיָהּ - יִתְחַרֵּב
בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, וַיְהִי בְּעַפְרָא. וְהָרוּחַ תָּשׁוּב

יַעֲקֹב, דִּהְיוּ אַנְשֵׁי חֵיל, וְסִבְלֵי עֲוֹת דִּינָא, כְּמָה
 דְּאֵת אָמֵר, (אִיּוֹב ח ג) הָאֵל יַעֲוֶת מִשְׁפָּט. קִבִּילוּ עֲוֹת
 דִּינָא. אֵינֻן אַנְשֵׁי חֵיל. דְּכָךְ אוֹרְחוֹי דְּנַחֲשׁ, לְבַתֵּר
 דְּקָטִיל לְבַר נָשׁ, אַחֲדָר וְנָשִׁיד לִיה נָשִׁיכוּ בְּלֹא
 רַחֲמִין, דָּא אִיהוּ עֲוֹת דִּינָא.

שְׁלַחוּ לָהּ בְּנֵי אֶרְעָא קַדִּישָׁא, יָאוּת דְּאֵתוֹן אִית
 לְכוֹן לְמַבְכִּי, כְּמֵאן דְּבָכִי מִרְחִיק. דִּהָא
 אֲבָלָא וּבְכִיָּה וּמִסְפָּדָא בְּנָהִי וּמִרִירוּ לָא מָטָא לְכוּ.
 דִּהָא רַחֲצִיתִין רַגְלִיכוֹן, וְלֹא בְּעִיתִי לְטַנְפָּא לֹון
 כְּמִלְקַדְמִין. כְּמָה דְּאֵת אָמֵר, (שֹׁה"ש ח ג) רַחֲצִיתִי אֶת
 רַגְלֵי אִיכְכָה אֲטַנְפֶּם.

אַבְל אֲנִי דְּשַׁכְנִין בֵּין גְּדָרֵי נַחֲשׁ, וְכַמִּין לֹון בְּכָל
 יוֹמָא, קָטִיל, וְנָשִׁיד, וְאֲנִי חֲמִינָן בְּעֵינֵינוּ
 עֲוֹת הַדִּין דְּאֵתְעִיד בִּינָא, בְּאֵינֻן אַנְשֵׁי חֵיל, דִּי

לשון הקודש

מִרְחוֹק, שְׁהָרִי אֲבָל וּבְכִיָּה וּמִסְפָּד בְּנָהִי
 וּמִרִירוֹת לֹא מַגִּיעַ לָכֶם, שְׁהָרִי רַחֲצִיתֶם
 רַגְלֵיכֶם, וְלֹא רַצִּיתֶם לְטַנֵּף אוֹתָם כְּמוֹ
 מִקְדָּם, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שִׁיר ח) רַחֲצִיתִי אֶת
 רַגְלֵי אִיכְכָה אֲטַנְפֶּם.

אַבְל אֲנִי שְׁשׁוֹכְנִים בֵּין גְּדָרֵי הַנַּחֲשׁ,
 וְאוֹרֵב לָנוּ בְּכָל יוֹם, הוֹרֵג וְנוֹשֵׁד, וְאֲנִי
 רוֹאִים בְּעֵינֵינוּ עֲוֹת הַדִּין שֶׁנַּעֲשֶׂה בִּינֵינוּ,

בְּנֵי יַעֲקֹב, שֶׁהָיוּ אַנְשֵׁי חֵיל וְסִבְלִים עֲוֹת
 הַדִּין, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (אִיּוֹב ח) הָאֵל יַעֲוֶת
 מִשְׁפָּט. קִבִּילוּ עֲוֹת הַדִּין אוֹתָם אַנְשֵׁי
 חֵיל. שֶׁכָּךְ דִּרְכֵי הַנַּחֲשׁ – אַחֲרֵי שֶׁהוֹרֵג
 אֶת הָאָדָם, חוֹזֵר וְנוֹשֵׁד אוֹתוֹ נִשְׁיכָה בְּלִי
 רַחֲמִים. זֶהוּ עֲוֹת הַדִּין.

שְׁלַחוּ לָהֶם בְּנֵי הָאָרֶץ הַקְדוּשָׁה: נָא
 שְׁאֲתֶם יֵשׁ לָכֶם לְבָבוֹת כְּמִי שְׂבוּכָה

בְּיוֹמֵיהוֹן שְׁתִּיק, וְלֹא בָּעָא דִּינָא. דְּדָחִיל מִינֵיהוּ
דְּחִילוּ סָגִי, וְלֹא יָכִיל לְקַיֵּמָא קַמֵּיהוּ. וְכִיּוֹן דְּעֶבְרוּ
לְהָהוּא עַלמָא (נ"א דאית) בְּתִיּוּבְתָא, קַיֵּימָא נַחֲשׁ קַמֵּי
קוּדְשָׁא בְּרוּךְ הוּא, וְתַבַּע דִּינָא.

וְדִיִּיק קָרָא דְכְּתִיב, (שמות כא טז) וְגוֹנֵב אִישׁ וּמָכְרוּ
וְנִמְצָא בִידוֹ מוֹת יוֹמָת. אָמַר קוּדְשָׁא
בְּרוּךְ הוּא לַנְּחֹשׁ, יוֹסֵף לֹא הָיָה אִישׁ. וְנִמְצָא בִידוֹ
וְגו', הָא בִּידֵיהוֹן לֹא אֲשַׁתַּכַּח. אַחֲדָר וְקָאמַר, (דברים
כד ז) כִּי יִמָּצֵא אִישׁ גּוֹנֵב נֶפֶשׁ מֵאֲחִיו מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל
וְהִתְעַמָּר בּוֹ וּמָכְרוּ וּמָת הַגֵּנֵב הַהוּא.

תַּמְנֵי מָאָה שָׁנִין הָיָה קַיֵּימָא הַהוּא נַחֲשׁ וְתַבַּע
דִּינָא. וְאַנָּן תַּנִּינָן, מֵאֵן דְּאֶתְחַיֵּיב בְּתִירֵי
דִּינִין, אֶתְדִּין בְּחִמְיָא. וְוִי מֵאֵן דְּקַבִּיל עוֹנָשָׁא עַל
חוֹבוֹי, דְּהָא מִיתָה מְכַפְּרָה עַל חוֹבִין, וְאַחֲדָר לְקַבִּל

לשון הקודש

איש. וְנִמְצָא בִידוֹ וְגו', הָרִי בִידֵיהֶם לֹא
נִמְצָא. חֲזָר וְאָמַר, (דברים כד) כִּי יִמָּצֵא אִישׁ
גֵּנֵב נֶפֶשׁ מֵאֲחִיו מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְהִתְעַמָּר
בּוֹ וּמָכְרוּ וּמָת הַגֵּנֵב הַהוּא.

שְׁמוֹנֶה מאות שנים הָיָה עוֹמֵד אוֹתוֹ
הַנְּחֹשׁ וּמִבְּקֵשׁ דִּין. וְאַנָּן שְׁנֵינּוּ, מִי
שֶׁנִּתְחַיֵּב בְּשְׁנֵי דִינִים – גְּדוֹן בְּחִמּוּרָה.
אִי לְמִי שֶׁקַּבֵּל עֲנֹשׁ עַל חֲטָאוֹ, שֶׁהָרִי

בְּאוֹתָם אֲנָשִׁי חֵיל, שְׁבִימִיָּהם שׁוֹתֵק, וְלֹא
רוֹצֵה דִין, שֶׁפּוֹחֵד מֵהֶם פַּחַד גְּדוֹל, וְלֹא
יָכוֹל לַעֲמֹד לִפְנֵיהֶם. וְכִיּוֹן שֶׁעֲבְרוּ לְאוֹתוֹ
הָעוֹלָם (הַבָּא) בְּתִשׁוּבָה, עוֹמֵד הַנְּחֹשׁ לִפְנֵי
הַקֹּדֶשׁ בְּרוּךְ הוּא וְתוֹבַע דִּין.

וְדִיִּיק הַכְּתוּב, שְׁכָתוּב (שמות כא) וְגוֹנֵב אִישׁ
וּמָכְרוּ וְנִמְצָא בִידוֹ מוֹת יוֹמָת. אָמַר
הַקֹּדֶשׁ בְּרוּךְ הוּא לַנְּחֹשׁ: יוֹסֵף לֹא הָיָה

עוֹנֶשָׁא אוֹחֲרָא, וְוִי דִי הִתְעוֹתוֹ אֲנָשִׁי הַחִיל, וּסְמַא"ל
וְנַחֲשׁ קַיִּימוּ לְתַבְעָא דִּינָא.

עַל דָּא יָאוֹת לֶן לְמַבְכִּי וְלַמְסַפֵּד, דְּקִרְתָּא קַדִּישָׁא
אֲשֶׁת־אֲרַת בְּדַד מִכָּל טַבִּין דִּהְיוּ בָהּ. בְּהִיָּא
שִׁעְתָּא נָחַת סְמַא"ל וּבִלְבָּל עֲלָמָא, וְאַעִּיל רוּחָא דָּא
בְּמַעוֹי דִּהְיוּא רָשָׁע מִלְכָּא דְרוּמִי, וְתַבַּע דִּינָא
מִתְקִיפִי עֲלָמָא. וְוִי לְדָא, וְוִי לְעֲלָמָא, עוֹוֹת דִּינָא
לָא אֲשֶׁת־כַּח מִן יוֹמָא דְאַתְבָּרִי עֲלָמָא, כְּדָא.

אִיכָה בְּנִיךְ עַמּוּדִים דְּעֲלָמָא, קַיִּימִין סְמִכִין,
דְּעֲלָמָא קַיִּימָא עֲלִיהוֹן, וְאַנָּא (וְאַנָּת)
מִתְעַטְרָא עֲלִיהוֹן בְּכָל יוֹמָא. הֵיךְ הִתְעוֹתוֹ עַל יְדוֹי
דְּנַחֲשׁ, הֵיךְ הִתְעוֹתוֹ רוּחִין קַדִּישִׁין, לְאַתְלַבֵּשָׁא
בְּלְבוּשֵׁין גְּבֵרָאִין אַחֲרֵנִין, לְמִידֵּן לֹון בְּקִלָּנָא סָגִי, וְוִי
לְדָא, וְוִי לְעוֹוֹתָא דָּא.

לשון הקודש

עוֹוֹת הִדִּין לֹא נִמְצָא מִיּוֹם שֶׁנִּבְרָא הָעוֹלָם
כְּזֶה.

אִיכָה בְּנִיךְ הָעַמּוּדִים שֶׁל הָעוֹלָם,
עַמּוּדִים תּוֹמְכִים, שֶׁהָעוֹלָם עוֹמֵד עֲלֵיהֶם,
וְאַנִּי (וְאַנָּת) מִתְעַטֵּר בָּהֶם בְּכָל יוֹם? אֵיךְ
הִתְעוֹתוֹ עַל יְדֵי הַנָּחֶשׁ? אֵיךְ הִתְעוֹתוֹ
רוּחוֹת קְדוֹשׁוֹת לְהַתְלַבֵּשׁ בְּלְבוּשִׁים
גְּבֵרָאִים אַחֲרֵים לְדוֹן אוֹתָם בְּקִלּוֹן רֵב? וְ
לָזֶה! וְ לָזֶה! וְ לָזֶה!

הַמִּיתָה מִכְפָּרֶת עַל הַחַטָּאִים, וְחוֹזֵר
לְקַבֵּל עֹנֶשׁ אַחֵר. אוֹי שֶׁהִתְעוֹתוֹ אֲנָשִׁי
הַחִיל, וּסְמַא"ל וְנַחֲשׁ עָמְדוּ לְתַבַּע הַדִּין.
עַל זֶה נָאָה לָנוּ לְבָבוֹת וְלַסְפֵּד, שֶׁהִקְרִיָּה
הַקְדוּשָׁה נִשְׁאָרָה בְּדַד מִכָּל הַטּוֹבוֹת
שֶׁהָיוּ בָּהּ. בְּאוֹתָהּ הִשְׁעָה יָרֵד סְמַא"ל
וּבִלְבָּל אֶת הָעוֹלָם, וְהַכְנִים הָרוּחַ הַזֶּה
בְּמַעֲי שֶׁל אוֹתוֹ הָרָשָׁע מִלֶּךְ רוּמִי, וְתַבַּע
דִּין מִגְּבוּרֵי הָעוֹלָם. וְ לָזֶה! וְ לָזֶה! וְ לָזֶה!

מֵאֵן חָמָא גוּ גִּנְתָּא דְּעֵדֶן, בְּשַׁעְתָּא דְּאַתְּמִסֵּר
 דִּינָא לְעִילָא. עֶשֶׂר מְרַגְלָאן שְׁפִירָאן, נְהִירוּ
 דְּכָל גִּנְתָּא, בֵּין כָּל אֵינוֹן אֵילָנִין. מִתְּפַשְׁטִין וְנִפְקִין
 כְּלָהוּ לְבַר. וְכָל אֵינוֹן אֵילָנִין דְּגִנְתָּא דְּעֵדֶן, צוּחִין
 וְאִמְרִין, וְיִי דְּהִתְעוּתוֹ אֲנָשִׁי הַחֵיל. וְנִטוּרֵי תִרְעָא
 דְּגִנְתָּא דְּעֵדֶן מוֹדְעוּעִין, אֵינוֹן פְּרוּבִים, סְלָקִין
 וְנִחְתִּין, וְלֹא יִהְיֵי דוּכְתָּא לֹאֲפָקָא אֵלִין נְהוּרִין.

כִּד אֲתַפְּשִׁטוּ מִגּוּ נְהוּרִין דְּלְבוּשִׁיהוֹן. וְעִילָאִין
 וְתַתָּאִין צוּחִין לְקַדְמוּתָהוֹן, וְאֵינוֹן נִטוּרֵי
 חוּמוֹת לְעִילָא מוֹדְעוּעִין, וְכָל חֵילֵי רוּם שְׂמִיָּא
 בְּכָאן וּמִיִּלְלָן. מֵאֵן חָמָא לֹאֲיִמְנָא גַּעַת וּמִיִּלְלָא.
 נִחְתַּת לְגַבֵּי פְּרוּבִים, נִטוּרֵי תִרְעִין דְּבִגְנְתָּא, וְאֵינוֹן
 מוֹדְעוּעִין. סְלָקַת אִימְנָא, וְחַד פְּרוּב בַּהֲדָה.

לשון הקודש

בְּשַׁחַתְפִּשְׁטוּ מִתּוֹךְ הָאוּר שֶׁל
 לְבוּשֵׁיהֶם. וְעִלְיוֹנִים וְתַתְּלוֹנִים צוּחִים
 בְּנִגְדָם, וְאוֹתָם שׁוֹמְרֵי הַחוּמוֹת לְמַעְלָה
 מוֹדְעוּעִים, וְכָל צִבְאוֹת רוּם הַשָּׁמַיִם
 בּוֹכִים וּמִלְלִים מִי רָאָה אֶת אִמְנוֹ גּוֹעָה
 וּמִלְלָתָהּ? יוֹרֶדֶת לְפְרוּבִים, שׁוֹמְרֵי
 הַשְּׁעָרִים שֶׁבָּנוּ, וְהֵם מוֹדְעוּעִים. עוֹלָה
 אִמְנוֹ, וְכָרוּב אַחֵד עִמָּה.

מִי רָאָה בְּתוֹךְ גֵּן הָעֵדֶן, בְּשַׁעַת שְׁנִמְסֵר
 הַדִּין לְמַעְלָה. עֶשֶׂר מְרַגְלֵי יוֹפֹת, הָאוּר
 שֶׁל כָּל הַגֵּן, בֵּין כָּל אוֹתָם הָאֵילָנוֹת,
 מִתְּפַשְׁטִים וְכָלָם יוֹצְאִים הַחוּצָה. וְכָל
 אוֹתָם הָאֵילָנוֹת שֶׁל גֵּן עֵדֶן צוּחִים
 וְאִמְרִים: וְיִי שֶׁהִתְעוּתוֹ אֲנָשִׁי הַחֵיל!
 וְשׁוֹמְרֵי הַשְּׁעָרִים שֶׁל גֵּן הָעֵדֶן מוֹדְעוּעִים,
 אוֹתָם הַפְּרוּבִים, עוֹלִים וְיוֹרְדִים, וְלֹא
 נוֹתְנִים מָקוֹם לְהוֹצִיא אֶת הָאוֹרוֹת הַלָּלוּ.

וּבְדִין לַהֵט הַחֶרֶב הַמִּתְהַפֶּכֶת, שֶׁנֶּנָּא סָגִי, בְּטִשׁ
לְגוֹ תִרְעִין, וְנִפְקוּ אֵינוֹן עֶשֶׂר נְהוֹרִין.
עִילָאִין וְתַתָּאִין צְוֹחִין, וְיִי לְעֵלְמָא, וְיִי לְדָרָא.

אַנְן יָאוֹת לָן לְמִסְפַּד כְּתָנִים, כִּד נִחַתת אִימָא,
וְלֹא אֲשַׁכַּחַת לֹזֶן תַּמָּן בְּגִנְתָּא, וְכָל אֵינוֹן
נְהוֹרִין וּבּוֹסְמִין, גָּעָאן וּמִיִּלְלָן, כִּדִּין גָּעַת וּמִיִּלְלַת.
אֵינוֹן כְּרוּבִים נְטוּרֵי תִרְעִין בְּכָאן וּמִיִּלְלָן, פְּתַחִין
בְּבִכְיָה, אַנְן עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה יָאוֹת לָן לְמִבְכֵּי
עַל כּוֹלָא, וְעַל עֻוְיָתָא דָּא.

תּוֹ פְּתַח, (בראשית נ טז) וַיִּצְווּ אֶל יוֹסֵף לֵאמֹר וְגו' אָנָּה
שָׂא נָא פֶשַׁע אַחִיד וְחַטָּאתָם וְגו' וַיִּבְךְ יוֹסֵף
בְּדַבָּרָם אֵלָיו. חוֹבָא לִיה עֲבָדוֹ, וְהוּא מְכַפֵּר כּוֹלָא,
וּמְכַפֵּר עַל חוֹבֵייהוּ. בִּינֹן דְּאִיהוּ מְחִיל, מֵאֵן אִית
לִיה לְתַבְעָא עַל חוֹבֵייהוּ. הֵוִי וְהִתְעַוְּתוּ אַנְשֵׁי הַחִיל.

לשון הקודש

שומרי השערים בוכים ומייללים, פותחים
בבכיה. אנו על אחת כמה וכמה נאה לנו
לבכות על הכל, ועל העוונות הזוה.

עוֹד פְּתַח, (בראשית נ) וַיִּצְווּ אֶל יוֹסֵף לֵאמֹר
וְגו', (שם) אָנָּה שָׂא נָא פֶשַׁע אַחִיד
וְחַטָּאתָם וְגו', וַיִּבְךְ יוֹסֵף בְּדַבָּרָם אֵלָיו.
החטא – לוֹ הֵם עָשׂוּ, וְהוּא מְכַפֵּר עַל
הכל, וּמְכַפֵּר עַל חַטָּאִים. בִּינֹן שְׁהוּא

וְאִזְ לַהֵט הַחֶרֶב הַמִּתְהַפֶּכֶת, שְׁנוּנָה
הִרְבֵּה, מְכָה לְתוֹךְ הַשְּׁעָרִים, וַיִּצְאוּ אוֹתָם
עֲשָׂרָה הָאוֹרוֹת. הַעֲלִינִים וְהִתְחַתְּנִים
צְוֹחִים: וַיִּי לְעוֹלָם וַיִּי לְדוֹר!

לְנוּ יָאֵה לְסַפֵּד כְּתָנִים, כְּשִׁירְדָה הָאֵם,
וְלֹא מַצָּאָה אוֹתָם שָׁם בְּגֵן. וְכָל אוֹתָם
הָאוֹרוֹת וְהַבְּשָׂמִים גּוֹעִים וּמִיִּלְלִים. אִז
הִיא גּוֹעָה וּמִיִּלְלַת. אוֹתָם הַכְּרוּבִים

עוֹת הַדִּין סָגִי, הָיָה לְאִינוֹן אֲנָשִׁי הַחֵיל, וְיִי לָן.
מֵאֵן יִנָּחֵם לָן.

אֲמַאי הָיָה עוֹת דִּינָא דָא. בְּגִין דְּהָא אִימָנָא
אֶתְתַּרְבַּת וְעָרְקַת, וְאַזְלַת לָהּ, וּבְגִין דָּא
עוֹת דִּינָא אֲשֶׁתִּכַּח, דְּאֲשֶׁתִּכַּח בְּלַחֲדָהּ הָיָה
דְּאֲשֶׁטָנָא עֲלָנָא, וְלֹא הָיָה מֵאֵן דִּימְחִי בִידֵיהּ,
וְיִטְעִין עֲלָנָא טַעֲנָתָא. עַל דָּא אֶתְמַסְרוּ בִידָהּ כָּל
תִּיקוּנֵי דְאִימָנָא.

דְּאֵלֹו אִימָנָא אֲשֶׁתִּכַּחַת תַּפְּנִין. לָגוּ מְשׁוֹרַת הַדִּין
אֶעֱלֶת לֹוֹן. עַל דָּא הִיא בְּכַאת, עַל דָּא
הִיא מִיִּלְלָא, עַל בְּנָהּ דְּאֶתְגָּלוּ, וְדְאֶתְקַטְלוּ,
וְדְאֲשֶׁתִּצִּיאוּ עַל מִנָּן.

וּבְדִינֵיהּ לֹא אֲשֶׁתִּכַּחַת, וְעֶבֶד הָיָה נִחָשׁ
רְעוּתִיהּ בָּהּ. וְעַל דָּא כְּתִיב, (ישעיה נ

לשון הקודש

וְיִטְעִין עֲלֵינוּ טַעֲנָה. עַל זֶה נִמְסְרוּ בִידֵיהּ
כָּל תִּיקוּנֵי אִמָּנוּ.

שְׂאֵלֹו נִמְצָאָה שֵׁם אִמָּנוּ, לִפְנִים מְשׁוֹרַת
הַדִּין הִיָּתָה מְכַנִּיסָה אוֹתָנָה. עַל זֶה הִיא
בּוֹכָה, וְעַל זֶה הִיא מְיַלְלָת, עַל בְּנֵיהּ
שְׁגָלוֹ, וְשִׁנְהֶרְגוּ, וְשִׁהַשְּׁמָדוֹ בְּחָנָם.

וּבְדִינֵיהֶם לֹא נִמְצָאָה, וְעָשָׂה בָּהֶם אוֹתוֹ
הַנִּחָשׁ אֶת רְצוֹנוֹ. וְעַל זֶה כְּתוּב

מוֹחֵל, לְמִי יֵשׁ לְתַבֵּעַ עַל חֲטָאֵם? זֶהוּ
וְהִתְעַנּוּ אֲנָשִׁי הַחֵיל. עוֹת הַדִּין רַב הָיָה
לְאוֹתָם אֲנָשִׁי הַחֵיל. וְיִ לָגוּ, מִי יִנָּחֵם
אוֹתָנָה?

לְפָנֶיהָ הָיָה עוֹת הַדִּין הַזֶּה? מַשּׁוּם שֶׁהָיָה
אִמָּנוּ גְּרָשָׁה וּבְרָחָה, וְהִלָּכָה לָהּ, וּמַשּׁוּם
זֶה עוֹת הַדִּין נִמְצָא, שֶׁנִּמְצָא לְבַדּוֹ אוֹתוֹ
שֶׁהִסְטִין עֲלֵינוּ, וְלֹא הָיָה מִי שִׁמְחָה בִּידוֹ

א) וּבִפְשָׁעֵיכֶם שְׁלַחַה אִמְכֶם. שְׁלַחַה אִמְכֶם, דְּלֹא תִהְיֶה זְמִינָת בְּדִינִיכֹן. אִיכָּה יִשְׁבָּה בְּרֹד בְּהִיחֻא שְׁעֵתָא, דְּאִיחֵי הֵוֶת נִסְכָּה טַעֲנַת בְּנֵהָא, וּבְגִינָה אֶתְקַרַּע (דף קיג ע"ב) דִּינָא.

וְכֹד אִינֹן עֶשֶׂר מִרְגְּלֵן נִפְקוּ מִגֶּן עֵדֶן, לְאֶתְלַבֵּשׂא בְּלִבוּשֵׁין אַחֲרָנִין, בְּלָהוּ לְבוּשֵׁין אֶתְמָסְרוּ בִידָא דְנִחָשׁ, בַּר חַד, דְּאִיחֻוּ רְאוּבִין. דְּכִתִּיב (בראשית לז כט) וַיֵּשֶׁב רְאוּבֵן אֶל הַבּוֹר.

וְעַל דִּיהֵב עֵיטָא לְמִרְמֵי לְבִירָא, אִיתְפַּס אִיחֻו בְּבִירָא, וְאֶשְׁתְּזִיב. וְדָא אִיחֻו רַבִּי אֱלִיעֶזֶר הַגָּדוֹל, כִּד תַּפְשׁוּהוּ לְמִינֹת, וַיַּהֲבֹהוּ בְּבִירָא, וְאֶשְׁתְּזִיבֵת נִשְׁמַתִּיהָ דְרְאוּבִין. בְּרוּךְ יי' לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן. יְמִלּוּךְ יי' לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן.

לשון הקודש

וַיֵּשֶׁב רְאוּבֵן אֶל הַבּוֹר. וְעַל שְׁנֵתֵן הַעֲצָה לְזִרְקוּ לְבָאֵר, הוּא נִתְפַּס בְּבָאֵר, וְנִצַּל. וְזֶהוּ רַבִּי אֱלִיעֶזֶר הַגָּדוֹל, כִּשְׁתַּפְּשׁוּהוּ לְמִינֹת, וְנִתְּנֹהוּ בְּבוֹר, וְנִצַּלָה נִשְׁמַתּוֹ שֶׁל רְאוּבֵן. בְּרוּךְ יְהו"ה לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן. יְמִלּוּךְ יְהו"ה לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן.

וּבִפְשָׁעֵיכֶם שְׁלַחַה אִמְכֶם, שְׁלֹא תִהְיֶה מִזְמֹנָת בְּדִינֵיכֶם. אִיכָּה יִשְׁבָּה בְּרֹד בְּאוֹתָהּ הַשְּׁעָה שֶׁהִיא הִיָּתָה לִזְקָחַת טַעֲנַת בְּגִיָּה, וּבִשְׁבִילָהּ הִיָּה נִקְרַע הַדִּין. וּכְשֶׁאֲזַתֶּם עֶשֶׂר הַמִּרְגְּלִיּוֹת (הַשְּׁבִטִים) יֵצְאוּ מִגֶּן הָעֵדֶן לְהִתְלַבֵּשׁ בְּלִבוּשִׁים אַחֲרִים, כָּל הַלְבוּשִׁים נִמְסְרוּ בְּיַד הַנֶּחֱשׁ, כִּרְט לְאַחֵד, שֶׁהוּא רְאוּבֵן, שְׁכָתוֹב (בראשית לז)